

Sveriges Dövas Riksförbund

dövas

nr 6- 2007

TIDNING

Besök på dövas ö
TV-såpa för döva, av döva
Tolkfrågor i fokus på Dövas Dag

**Tidskrift för
SVERIGES DÖVAS
RIKSFÖRBUND
Grundad 1890**

Utgivning 2007

Nr	Manusstopp	Utgivning
7	fre 19 okt	to 15 nov
8	fre 23 nov	to 20 dec

**Prenumeration
och adressändring**

medlem@sdrf.se
Agneta Skagerstrand, SDR
Box 300, 793 27 Leksand
texttelefon 0247-641 49
fax 0247-151 03
Prenumerationspris 300 kr/år

REDAKTION

Adress
Dövas Tidning, SDR
Förmansv. 2, plan 6
117 43 Stockholm
dovas.tidning@sdrf.se

**Chefredaktör
och ansvarig utgivare**
Birgitta Leufstadius
birgitta.leufstadius@sdrf.se
taltelefon/SMS: 070-342 60 68
fax: 08-649 90 46

Redaktör
Lennart Tjärnström
lennart.tjarnstrom@sdrf.se
texttelefon: 08-649 71 03
fax: 08-649 90 46
3G-mobil 0735 009769

Reportrar
Tomas Lagergren, Örebro
tomas.lagergren@sdrf.se
3G-mobil 0735 130199

och
Niclas Martinsson
niclas.martinsson@sdrf.se
3G-mobil 0738 333060

Layout
Åsa Möller
Göteborgs Journalisthus
asa.moller@sdrf.se
taltelefon & fax: 031-24 24 72
Plantagegatan 3B,
413 05 Göteborg

Annonser

Bokas och lämnas till
Björn Holmberg
Box 70, 548 22 Hova
telefon 0506-351 26
fax 0506-301 67
sdrannons@sdrf.se
Förenings- och internannonser
bokas och lämnas till redaktionen

Upplaga: 5800 ex
Tryck: Hedemora Tryck
ISSN 1402-1978

Innehåll

OMSLAG: VY FRÅN "DÖV-ÖN" MARTHA'S VINEYARD (FOTO: NICLAS MARTINSSON)

- 4** Årets Dövas Dag: Tolkfrågor i fokus
- 6** Danska teckenspråket på väg att försvinna?
- 7** Premiär för teckenspråkig "TV-såpa" på webben
- 8** Ministerbesök när Mo Gård firade
- 8** Gräl mellan kommuner om "dövas TV"
- 9** Gentekniken ställer oss inför svåra frågor
- 9** Teckenspråkets status bör lagregleras
- 12** Ny konstutbildning på teckenspråk
- 12** Vardagskommunikation viktig för döva barns utveckling
- 14** "Brev från tystnaden" – ny bok belyser dövas historia
- 16** DT:s reporter på "dövas ö" Martha's Vineyard
- 18** UNG: Var med och påverka!
- 20** Nu har hjälpen nått Bolivias döva
- 22** FÖRBUND & FÖRENING: Ökat statligt stöd utlovas
- 23** Handikappförbunden: Vi vill arbeta!
- 25** INSÄNDARE: Dyr SDR-representation?
- 30** KRÖNIKAN: Sån't man inte pratar om

Skapa en nationell instans för tolkfrågor

SDR satsar nu på tolkfrågorna, och temat för Dövas Dag i år var tolkfrågor – ett högaktuellt och viktigt ämne.

Det händer just nu mycket inom tolkområdet, men fortfarande är det väldigt ojämnt vad gäller tillgång till tolk hos de olika landstingen i Sverige.

Vissa landsting satsar en hel del av sina egna skattemedel, utöver vad de får från staten. Andra är snålare och satsar inget, eller nästan inget, av egna medel.

Det utbildas många tolkar men alla får inte jobb, trots att behovet är stort.

En anledning är att tolktjänster hos landstingen inte inrättas, trots att behovet kan vara långt större än vad det finns tolkar anställda för. Man väljer att anlita frilanstolkar eller tolkbolag istället.

Det är både på gott och ont. Ett tolkbolag kostar i regel mer per timma än vad en fast anställd tolk hos landstinget kostar.

Ett annat problem är att det finns många olika betalningsansvariga, det kan till exempel vara en utbildningsanordnare, kommunal skola, universitet, högskola eller annan utbildare. Det kan också vara en annan myndighet som har betalningsansvar.

Den så kallade ansvars- och finansieringsprincipen är BRA i sig, men passar absolut inte när det gäller dövas behov av tolk.

En konsekvens blir alltför ofta konflikter om vem

som har betalningsansvaret.

Det är inte heller rimligt att det är upp till varje betalningsansvarig att bedöma om man har råd att ta emot en döv elev, praktikant, politiker etc.

Av ekonomiska skäl riskerar döva att diskrimineras.

SDR har i yttrande till utredningen om teckenspråkets ställning ställt krav på att det ska bildas en central instans i någon form för landets hela tolkverksamhet, där betalningsansvaret för alla former av tolkningar samlas.

Man skulle då slippa konflikter om vem som är betalningsansvarig, och bättre kunna trygga dövas rättighet att få tolk.

En enda betalningsansvarig instans eliminerar risken för att döva ska diskrimineras. Eller rättare sagt de som behöver tolk. Det kan ju även vara hörselskadade, vuxendöva och dövblinda som berörs.

Det är därför en viktig fråga att eliminera olikheter vad gäller vår rätt till tolk och tillgång till tolk.

SDR:s förslag om en central instans för tolkfrågor skulle också medföra att fler tolkar får anställning och slipper leva osäkert på strötimmar, beroende på om det till exempel finns någon betalningsvillig uppdragsgivare.

Om all tolkning finansieras genom samma "pott" får vi ett rättvisare system för alla.

ANDERS G. ANDERSSON, STYRELSELEDAMOT SDR

SDR hemsida: www.sdrf.se
Information: info@sdrf.se

SDR Stockholm
Adress:
SDR, Förmansvägen 2, plan 6
117 43 Stockholm
Tel. vxl: 08 442 14 61
Texttel. vxl: 08 442 14 60
Fax: 08 442 14 99

SDR Leksand
Adress:
SDR, Box 300
793 27 Leksand
Tel. vxl: 0247-641 00
Texttel. vxl: 0247-641 01
Fax: 0247-151 03

Förbundsordförande
Lars-Åke Wikström
law@sdrf.se
Texttel. 08 442 14 63
3G-mobil 0735 033349

Informationschef
Helena Fremnell Ståhl
hfs@sdrf.se
Tel. 0247 64147
Tel. (tal/SMS) 070 215 46 33

Frågor och materialbeställning
info@sdrf.se

SDR plusgiro: 90 00 24-1

Material till Slingan
slingan@sdrf.se
Telefax 0247-151 03

Bli stödmedlem
medlem@sdrf.se

Kanslichef
Tord Lind
tord.lind@sdrf.se
Texttelefon 08-4421480
Mobil/SMS 0738 371794

Försäljningsavdelning
shop@sdrf.se
Taltelefon 0247-140 65
Texttelefon 0247-100 24
Fax 0247-141 35

Sveriges Dövas Pensionärsförbund
karl-erik.karlsson@sdrf.se
Texttelefon 08-89 44 23

Sveriges Dövas Ungdomsförbund
Texttelefon 08-442 14 96
Fax 08-442 14 97
sdu@sdrf.se

Västanviks Folkhögskola
Box 300, 793 27 Leksand
Texttelefon 0247-641 01
Taltelefon 0247-641 00
Fax 0247-101 65
www.sdrf.se/vv

Frv. Björn Albihn, TALFÖR, Cathrine Slättmyr (s), Maria Kornevik-Jacobsson (c), Jan Alexandersson (v), Gunnar Lidell (m), Lars-Åke Låw Wikström och Mats Jonsson, SDR, Kristofer Carlsson, SDU, Joakim Hagelin-Adeby, SDF och Ingemar Larsson VGDL.

Suzanne Albihn.

Jianu lancu.

SDR kräver rätt till tolk

"Pengar och politik ska inte styra"

Dövas Dag 21–23 september markerade inledningen till SDR:s kampanj för en bättre tolkservice – oavsett var du bor.

Dövas Tidning har de senaste åren publicerat dussinvis av reportage, artiklar och insändare om tolkproblematiken. SDR:s förbundsordförande Lars-Åke Wikström sa vid Dövas Dag i Vänersborg, där cirka 700 döva från hela landet deltog:

– Tolktemat är hett. Bara det området upptog halva tiden av statens utredning "Översyn av teckenspråkets ställning".

SDR menar att de 75 miljoner som tolkverksamheten årligen får, är för lite. Det drabbar döva hårt, särskilt de unga och arbetsföra som vill utvecklas – de får ofta ingen tolk till utbildning, jobb eller fritidsaktiviteter. De betyder att de utestängs från delaktighet.

– Hur ska de kunna avancera i företaget, när de

inte får tolk till fortbildning? frågade SDR:s ombudsman Ragnar Veer.

Orättvis fördelning

SDR anser också att fördelningen av tolkpengarna är orättvis och att systemet bör skrotas (se även ledarspalten på sid. 3).

Idag får du, om du bor i Örebro, fler nej när du beställer tolk än om du bor i Halland, som har den pålitligaste tolkserVICEN.

SDR vill att staten ska ta över ansvaret och bli huvudman för tolkserVICEN i landet.

Allt fler dövföreningar vägrar acceptera tolkcentralernas prioriteringslistor. Sjukvårdsuppdrag prioriteras högt. Men fritidsaktiviteter – kurser, föreningsliv etc. – prioriteras ofta bort.

– ALLA tolkupdrag är lika viktiga, menar dövföreningarna.

►► Forts. på nästa sida

Barnen dansade till "Signmarks" rapmusik.

Den finske rapparen i "Signmark".

Pjäsen "Ulf och Ulla" uppfördes av amatörteatergruppen "Dagis".

Dövorganisationerna mötte makthavarna

■ Fyra intresseorganisationer – Mats Jonsson från SDR*, Kristofer Carlsson från SDU*, Joakim Hagelin-Adeby från SDF* och Ingemar Larsson från VGDL* – mötte fyra hörande politiker och beslutfattare i en paneldebatt: Björn Albihn från TALFÖR, riksdagsledamoten Maria Kornevik-Jacobsson (c), Christine Slättmyr (s) från Handikappförvaltningen i Västra Götalands region, oppositionsrådet Gunnar Lidell (m) samt Jan Alexandersson (v), ordförande i Hälso- och Sjukvårdsnämnden i norra Bohuslän.

Tolkproblematiken diskuterades under en timme. Pengar var i de flesta fall den stora stötestenen. Ingemar Larsson från VGDL var skarp i sin kritik mot de ansvariga: Pengar SKA inte styra – våra behov ska styra.

De ansvariga duckade för kritiken och sa att pengar är en bristvara, och att de tvingas prioritera.

Maria Kornevik-Jacobsson tillade att den demokratiska processen skadas när döva inte kan ta del av den, och hon beklagade det. SDR:s Mats Jonsson påpekade att döva lever 24 timmar om dygnet – precis som alla andra människor.

– Varför ska våra liv begränsas till kontorstid, frågade han och syftade på problemen med fritidstolkning.

Christine Slättmyr höll med om att det inte ser bra ut och menade att fördelningen av pengar är konstig – i Västra Götaland kommer pengarna till tolkverksamheten från Hälso- och Sjukvårdsnämnden i regionen. Totalt 34 miljoner lyfts ut ur den budgeten till tolkverksamheten.

– Då kan man se det som att sjukvården förlorar 34 miljoner. Vi måste tänka om, sa hon.

Alla ville gärna se att pengarna kom någon annanstans ifrån, gärna från staten.

För politikerna var det något nytt att ingen högre utbildning finns för tolkar. SDR:s Mats Jonsson vill kvalitetssäkra utbildningen för tolkar genom forskning och höja utbildningens status. Döva ska ha rätt tolk till rätt uppdrag. Alltför beställer tolk – men får inte. De som får, får dåligt utbildade tolkar. Brist på pengar förvärrar situationen.

TEXT OCH FOTO: TOMAS LAGERGREN

*SDR – Sveriges Dövas Riksförbund

*SDU – Sveriges Dövas Ungdomsförbund

*SDF – Stockholms Dövas Förening

*VGDL – Västergötlands Dövas Länsförening

Publiken rördes till både skratt och tårar

■ Dövas Dag bjöd på fin underhållning, bland annat drog den finske rapparen* Signmark folk till gågatan i Vänersborg.

Pantomimartisten Giorgios Floros gjorde succé, liksom Ingela Jacobsson som sjöng på teckenspråk, t.ex. "En sång om frihet", efter svensk översättning av Bo Setterlind.

Även Jianu Iancus Magiska Cirkus fanns på plats i Birger Sjöbergsgymnasiet. Amatörteatergruppen Dagis, som består av högstadiel elever på Manillaskolan, spelade pjäsen "Ulf och Ulla". Den är inspirerad av Romeo och Julia, men tar upp döva ungdomars problem idag.

Ingela Jacobsson.

– De känner till exempel inte alltid att deras egna föräldrar accepterar dem som de är, sa Mia Modig, ledare för gruppen.

Pjäsen, som innehöll mycket dans och teater, rörde publiken till både skratt och tårar.

TOMAS LAGERGREN

*Rappa – sjunga på ett talliknande sätt till rapmusik

►► Forts. från föreg. sida

Ragnar Veer tog upp några exempel ur Dövas Tidning, t.ex. Adrian, som blev jätteglad när han kom in på en trädgårdsutbildning – men som strax före kursstarten fick beskedet "tyvärr, du kan inte få tolk".

– Han är idag arbetslös och hans drömmar kanske aldrig kan förverkligas, sa Ragnar.

Det är en verklighet som många döva idag möter,

konstaterar SDR. Därför manar SDR alla medlemmar att skriva anmälan till Patientnämnden och Handikappombudsmannen, HO, när de inte får tolk. Problemet måste synliggöras.

Därför har SDR påbörjat sin årslånga kampanj under parollen "Vi kräver att få tolk när vi behöver det! Våra behov ska styra, inte politik eller pengar!"

TEXT & FOTO: TOMAS LAGERGREN

Det var fullsatt på tvåspråkskonferensen, där bl.a. de nordiska teckenspråkens beskyddarinna, Islands förra president Vigdís Finnbogadóttir, talade.

Professor slår larm:

Danska teckenspråket på väg att försvinna

Jan-Peter Strömgren, ordförande i Hörselskadades Riksförbund, och Lars-Åke Wikström, ordförande i Sveriges Dövas Riksförbund. De har samma mål: Svenskt teckenspråk till alla hörselskadade och döva barn!

Tomas Hedberg berättade om sitt arbete i Språkrådet.

– De nationella teckenspråken är, som alla andra språk, olika språk. Men de är små språk. Därför har vi ett speciellt ansvar för att ta vara på teckenspråken, sade Vigdís Finnbogadóttir i sitt öppningstal vid den stora nordiska tvåspråkskonferensen i Göteborg i början av september.

Den förra isländska presidenten Vigdís Finnbogadóttir är teckenspråkets beskyddarinna i Norden och UNESCO:s* goodwill-ambassadör för världens språk.

– De krafter som går emot teckenspråket saknar kunskap och respekt, sa hon bl.a. vid konferensen i Göteborg, som hade samlat över 200 deltagare från de nordiska länderna. Döva och hörselskadade barns tvåspråkighet stod i centrum under de två dagarna.

Anne-Marie Ternstedt vid Nordiska folkhögskolan i Kungälv, som arrangerade konferensen, sade inledningsvis att i dagens mångkulturella samhälle är det en merit att vara tvåspråkig. Varför är det inte det för döva och hörselskadade barn? Är det för att man ser teckenspråk som ett hjälpmedel och inte som ett fullgott språk? undrade hon, och hoppades att konferensen skulle ge svar.

Danskt teckenspråk hotat

Jan-Peter Strömgren, ordförande i Hörselskadades Riksförbund HRF, betonade i sitt föredrag "Rätt till teckenspråk" vikten av att alla hörselskadade får teckenspråk. Detta för att klara sina studier samt den sociala kontakten som vuxna. Han påpekade också att hela 84 procent av de hörselskadade och döva eleverna går integrerade i vanliga skolklasser.

– Jag vågar påstå att många av dessa barn inte har det bra i skolan, sade Jan-Peter Strömgren och påpekade att barnens tvåspråkighet är grundläggande även i HRF:s arbete.

Däremot var det skrämmande att höra hur situationen är i Danmark. Professor Elisabeth Engberg-Pedersen vid universitetet i Köpenhamn sade att en sådan här konferens hade varit omöjligt att hålla i Danmark, och att teckenspråket där är på väg att försvinna.

En forskare från Ålborg berättade om en 3-årig pojke med CI*, där föräldrarna fått veta att teckenspråket är något fult och därför vägrat använda det.

– Pojken är språköfs idag, sade han.

En rättighet

Merv Hyde, australisk professor i dövstudier, och Thorsten Afflerbach från Europarådet klargjorde FN:s konventioner kring handikapp i världen. De betonade tydligt att teckenspråk är ett språk som döva och hörselskadades föräldrar ska ha rätt att lära sig. När de enskilda länderna har skrivit under konventionen blir det svårt för samhället att komma undan sitt ansvar, ansåg de.

SDR:s Tomas Hedberg berättade om sitt spännande arbete i Språkrådet. Bl.a. dokumenterar han det svenska teckenspråket genom insamling av gamla och nya tecken.

I den avslutande paneldebatten var politikerna eniga om att satsa för att göra teckenspråket tillgängligt. De hoppades även att ratificeringen av FN:s konvention skulle underlätta för dem att fatta beslut.

Sveriges representant i panelen var Nina Ekelund, riksdagsledamot för Kristdemokraterna. Hon har en döv son som studerar på Manillaskolan. Hon sade bland annat – på teckenspråk – att hon ska ge sin son alla möjligheter.

– Varför ska inte han kunna bli statsråd? sade Nina Ekelund.

TEXT: LENNART TJÄRNSTRÖM

FOTO: NORSKA DÖVES TIDSKRIFT

*UNESCO – FN-organ för främjande av internationellt samarbete inom utbildning, vetenskap och kultur.

*CI – Cochlea implantat

Premiär för ljudlös TV-såpa på webben

Det är nog den enda TV-serie där ljudteknikern inte behövs. Det finns inte ett enda pip i nya TV-serien anders.se – gjord av döva, för döva.

Fr.v. Mindy Drapsa, Joakim Hagelin-Adeby (rollfiguren Felix) och Filip Wlostowski.

TV-såpan* anders.se handlar om ett IT-företag där Anders (spelad av Magnus Ryttervik) är en affärsman som vill "göra pengar", medan hans kompanjon My (Jenny Ingvarsson) är mer åt "deaf power"-hållet. De kommer ihop sig när de ska nyanställa – ska den personen vara hörande eller döv?

Liknande frågor dyker upp mer än en gång i dövas liv. Existentiella frågor som: Hörande eller döv? Eller "teckenspråkig"?

– Det tas upp fler ämnen under seriens gång, berättar manusförfattarna Mindy Drapsa och Filip Wlostowski.

Förväntningarna på serien är höga bland döva, eftersom Mindy och Filip gjort prisade kortfilmer till Visuell Films galor 2005 och 2006 – var för sig. Det här är deras första gemensamma produktion.

– Vår serie handlar bland annat om förhållandet mellan hörande och döva, säger Filip.

– Och till kontoret kommer hela tiden Anders barndomsvän Felix (Joakim Hagelin-Adeby) och dricker kaffe....

– Aktuella saker som t ex. SDR:s prekära ekonomiska situation tas också upp i serien, eftersom avsnitten skrevs löpande under inspelningen, berättar Filip.

Allt har gjorts av döva

De var tvungna att skriva manuset efter förutsättningarna, som ändrades under inspelningens gång.

– Jenny (My) blev gravid under inspelningen och vi fick filma på ett annat sätt. Det kommer även en rad gästskådespelare in i serien, bland annat Gunilla Westin-Wallin, känd från Tyst Teater.

• Hur mycket tid har ni lagt ned på serien?

Mindy, Filip och Joakim tittar på varandra – de har levt med serien under lång tid:

Fr.v. Rollfigurerna Jelena (Ida Karlsson), Anders (Magnus Ryttervik) och My (Jenny Ingvarsson).

– MÅNGA kvällar!

Alla som medverkat i produktionen är döva. Skådespelarna har ställt upp gratis, Mindy och Filip har gjort allt helt ideellt. De har fått hjälp av Visuell Film med utrustning, och fått stöd av SDF* och SDUR*. Marknadsföringen har de fått hjälp med av Åsa Gustavssons företag I&O&A.

– Sedan blev vi sponsrade av Omnitor och Stockholmstolkarna, så vi kunde trycka upp lite vykort och affischer och åka ned till världskongressen i Madrid och stå i Omnitors monter och presentera serien, berättar Mindy.

"Vi visar vår kultur"

• Varför en TV-såpa och inte en film?

– Numera finns TV-serier överallt, i alla kanaler. Vi ville också ha något, på teckenspråk, men döva får bara se nyhetsprogram (Perspektiv eller Nyhetstecken), så vi gjorde helt sonika en egen TV-serie, på våra villkor, säger Mindy. Filip fyller i:

– Vi anpassar oss inte efter de hörande. Anders.se är helt ljudlös. Skämten i serien är det inte säkert att hörande förstår. Vi visar vår kultur. Men alla är självklart välkomna att titta på serien, som kommer att textas på svenska, engelska och spanska.

De försökte sälja in serien till SVT, som dock inte köpte deras idé. Därför visas serien på webben istället. Den ska visas veckovis – avsnitten läggs upp varje måndag på webben. Åtta avsnitt blir det, ungefär 15-20 minuter långa.

Releasefesten för anders.se kommer att hållas på Clustret på Söder Mälarstrand i Stockholm den 13 oktober, och första avsnittet på visas måndagen den 15 oktober. Webbadressen är: www.dramaski.se

TEXT: TOMAS LAGERGREN

FOTO: TOMAS LAGERGREN OCH DRAMASKI/MALIN SÖDERBERG

*TV-såpa – såpopera, tvåopera (efter engelskans soap opera); TV-serie i följetongsformat

SDF – Stockholms Dövas Förening

*SDUR – Stockholms Dövas Ungdomsråd

HALLÅ DÄR, TV:S TITTAROMBUDSMAN CLAES ELFSBERG...

Varför textas inte repriserna?

Ibland hinner man inte se ett intressant SVT-program i första sändningen, utan vill titta på repriserna. Men då finns ingen text. Varför?

• Hallå SVT:s tittarombudsman – många döva och gravt hörselskadade TV-tittare är ledsna för att sändningar som varit textade sedan inte är textade när de sänds i repris. Varför textas inte repriserna?

– SVT har satsat resurser på att texta första sändningen, men resurserna räcker inte till för att texta alla repriserna, säger Claes Elfsberg.

• Men texten finns ju redan där. Så varför är det ett problem att

texta repriserna?

– Jag är ingen ingenjör och kan inte ge en förklaring. Jag har bara fått det förklarat för mig att det just nu är ett problem.

• Kan du förstå att de som inte hör blir besvikna när det inte finns text i repriserna?

– Ja, det kan jag verkligen förstå, och det är inte någon ovilja från SVT som gör att repriserna ännu inte är textade. SVT har valt att satsa på att texta de allra första sändningarna. Hade SVT inte haft den policyn hade vi idag inte ens kunnat texta första sändningen, säger Claes Elfsberg.

LENNART TJÄRNSTRÖM

Ministerbesök när Mo Gård firade 60-årsjubileum

Statsrådet Maria Larsson var med och firade Mo Gård. Här är det avtäckning av den fina skulptur som fanns bland jubileumsgåvorna.

FOTO: MALIN PERK, FOLKBLADET

Mo Gård i Finspång har firat 60-årsjubileum. Uppvaktade gjorde bl.a. statsrådet Maria Larsson, som var mäktigt imponerad av Mo Gårds verksamhet.

Mo Gård arbetar med habilitering och rehabilitering av dövblinda och döva personer med tilläggs-handikapp.

– Det har skett en fantastisk kompetens- och kunskapsutveckling på Mo Gård, sa äldre- och folkhälso-minister Maria Larsson. Hon betonade också att alla människor har samma unika och okränkbara värde.

Ministern fick äran att avtäcka en skulptur av

konstnären Björn Römert, som skolan fick i jubileumsgåva. Konstnären har i sina associationer gått till Emil i Lönneberga och hans vänskap med Alfred – statyn heter "Du och jag".

Stiftelsen Mo Gård bildades i december år 2000 av Sveriges Dövas Riksförbund, Föreningen Sveriges Dövblinda, Landstinget i Östergötland, Finspångs kommun och Personalkooperativet Mo Gård.

Stiftelsen äger Resurscenter Mo Gård AB. Stiftelsens syfte är att tillförsäkra målgruppen dövblinda personer och döva personer med tilläggs-handikapp resurser inför framtiden. Stiftelsen är också medlem i den förening som driver Mo Gård Folkhögskola. L.T.

Konflikt mellan kommuner om SVT Teckenspråk

Frågan om eventuell flyttning av SVT:s teckenspråkiga produktion har orsakat konflikt mellan kommunerna Leksand och Falun.

Produktionsenheten för TV-program på teckenspråk bör flyttas från Leksand till Falun, säger Faluns kommunstyrelseordförande Mikael Rosén (m) i en skrivelse till kulturdepartementet och kulturministern.

Rosén kontaktade kulturministern sedan han träffat SVT:s platschefer i Leksand och Falun vid en lunch. "Cheferna är mycket ange-

lägna om att ministern tillåter enheten i Leksand att flytta till Falun", skriver han, och håller med de båda platscheferna när de hävdar att det skulle vara fördelaktigt program-mässigt, tekniskt och ekonomiskt att flytta produktionen från Västanvik i Leksand till Falun.

Falun erbjuder helt andra möjligheter i alla avseenden än Leksand, skriver Rosén. Han utlovar också att Falu kommun ska hjälpa till att skapa goda förutsättningar för SVT.

Faluns utspel i frågan har väckt stark irrita-

tion i Leksand, där de teckenspråkiga programmen hittills har producerats. Kommunal-rådet Bo Pettersson i Leksand protesterar mot lobbningen* för Falun:

– Så här ska vi inte jobba mellan kommu-nerna. Det skadar våra relationer, säger Bo Pettersson.

(Källor: SVT och Dala-Demokraten)

**Lobbning (lobbying, lobbyverksamhet) – bearbetning av beslutsfattare för att åstadkomma beslut i en viss riktning.*

– Vilka sorters människor vill vi ha i framtiden? Tillämpningen av genteknik i mänskliga sammanhang ställer oss inför svåra etiska* frågor, sade Teresa Blankmeyer Burke när hon föreläste vid världskongressen i Madrid.

Gentekniken ställer oss inför svåra frågor

Teresa Blankmeyer Burke är doktorand vid universitetet i New Mexico och lärare vid Gallaudet-universitetet i Washington D.C. Hon berättade att cirka ett av tusen barn föds dövt och hälften av dem är döva p.g.a. genetiska arvsanlag.

Idag finns möjlighet att bestämma om man vill föda ett dövt eller hörande barn. Det är inte bara hörande som kan välja bort att föda ett dövt barn – ett dövt par kan också välja.

– Genom genteknik kan paret välja bort vissa gener för att få ett önskat barn. Då måste dessa gener definieras först. Kroppen har cirka 65.000 gener, av dem antar man att 300 kan kopplas till dövhet, sade Teresa Blankmeyer Burke.

Idag kan de som önskar få barn använda gentest för att få veta om de bär på dessa "dövgener" och om deras ofödda barn har samma gener.

Kan välja bort

De flesta döva barn föds av hörande. Om barnet ärver två uppsättningar av samma gen kan barnet bli dövt. Om ett hörande par vill vara säkra på att få ett hörande barn kan de låta gentesta fostret och välja bort det om fostret visar sig vara dövt. De kan också använda sig av provrörsbefruktnings och välja bort döva embryon och behålla hörande.

– Om ett dövt par vill vara säkra på att få ett dövt barn har de möjligheter att göra detsamma. Vi som arbetar på Gallaudet-universitetet får genomgå en sådan undersökning gratis. Men det är bara en liten del av döva som använder sig av gentester på detta sätt, sade Teresa.

Genforskningen har kommit så långt att det går att byta ut gener för att t.ex. förebygga och bota sjukdomar. Rent tekniskt är det inte omöjligt att förändra arvsmassan hos människor. Man kan göra ingrepp i embryon för att få den genetiska förändringen att gå i arv. Man kan ta bort vissa arvsanlag och föra in enskilda, önskade gener. På så vis kan man skapa den sortens människa samhället vill ha.

Utrotning eller blomstring?

Vad ger det för konsekvenser för dövsamhället? Utrotning eller blomstring? Är det rimligt eller etiskt försvarbart att använda gentekniken på ett sätt som många uppfattar som omoraliskt? undrade Teresa Blankmeyer Burke.

På vissa håll – bl.a. i Sverige – är det förbjudet att göra sådana ingrepp i den mänskliga arvsmassan som sedan kan överföras till kommande generation.

– USA har en varierande syn, och den vetenskapliga forskningen är inte heller så noga med etiska frågor, menade Teresa.

Idag är många som arbetar på området okunniga i frågor som berör döva. Det är därför viktigt att dövsamfundet, både på lokal- och riksnivå, bevakar frågor som berör genteknik.

Dövas världsförbund, WFD, följer upp dessa frågor och skall bilda en expertgrupp för att bevaka de etiska frågorna kring dövhet och genmanipulation.

TEXT OCH FOTO: LENNART TJÄRNSTRÖM

*Gener – arvsanlag.

*Etik – sedelära, moralfilosofi; söker svar på frågor som "vad är det goda", "vad är det rätta" och "hur bör man bete sig".

Teresa Blankmeyer Burke.

Kim Robinson (t.v.) och Yerker Andersson.

*World Federation of the Deaf; dövas världsförbund

Teckenspråkets status bör lagregleras

■ Mänskliga rättigheter, teckenspråk och kultur var de tre fundamenten under WFD:s kongress. Yerker Andersson från USA och Kim Robinson från Nya Zeeland inledde huvudföredragen på temat språkliga rättigheter och kultur.

– Utan teckenspråk existerar inga mänskliga rättigheter för döva, menade båda.

De värnade om denna tanke och diskuterade teckenspråkets språkliga status. Hittills har bara lite över fyrtio länder offentligt erkänt teckenspråket.

– Juridiskt sett är det viktigt att se hur väl förankrade teckenspråkens status är i lagtexterna i respektive land, sade Yerker Andersson.

Yerker tog upp juridiska frågor kring lagtexter som han ansåg att WFD:s medlemsländer bör arbeta med för att kunna stärka dövas mänskliga rättigheter. Han menade att ett "officiellt språk" i ett land är starkare förankrat i lagen än ett "erkänt språk" utan lagstiftning.

Kim Robinson från Nya Zeeland gav olika exempel på att kopplingen mellan lagtext och kultur har stor betydelse när det gäller mänskliga rättigheter.

– Tillgänglighet till tolk för döva, utbildning, politik, media, visuella program och kulturella aktiviteter påverkas naturligtvis av lagtexterna. Därför är dessa frågor så viktiga.

TEXT: LENNART TJÄRNSTRÖM. FOTO: TOMAS LAGERGREN

Mark Wheatley.

EUD:s nye generalsekreterare:

Jag ska synliggöra Europas döva

Den 1 januari i år anställdes Mark Wheatley som generalsekreterare för europeiska dövorganisationen EUD* i Bryssel. Han kommer från England och har tidigare arbetat som projektmanager för dövförbundet i hemlandet.

– Jag kommer från en döv familj i sju generationer, så dövkulturen var något jag fick redan med modersmjölken, säger Mark Wheatley när DT träffar honom i vimlet vid dövas världskongress i Madrid.

De sex första månaderna har han använt för att få kunskap om dövas situation i de olika europeiska länderna. På kansliet har han hjälp av en sekreterare som också är hans teckenspråkstolk.

– Jag känner mig hedrad att jag som döv fått detta ansvarsfulla arbete. Det är en stor utmaning att få arbeta för döva i Europa, säger han, och tror att det var

hans 10 år långa arbete i den engelska dövorganisationen som vägde tungt när tjänsten skulle tillsättas.

I arbetet på EUD har Mark tre tydliga mål: Att se till att varje land får teckenspråket accepterat som språk. Att informera och synliggöra döva i Europa. Att bevaka teknikens utveckling för döva i Europa.

– Jag känner motivation och identifierar mig med de frågor jag ska arbeta med, säger han.

Det används många språk i Europa, och det tror Mark kan skapa problem i kontakten med myndigheterna. För att lösa kontakten mellan döva i olika europeiska länder tror han att Internet kommer att vara till hjälp.

– Jag har fått bra kontakt med svenskarna, och jag kommer gärna till Stockholm framöver, säger Mark innan han rusar vidare för att skapa nya kontakter för sitt arbete.

TEXT: LENNART TJÄRNSTRÖM FOTO: TOMAS LAGERGREN

*EUD – European Union of the Deaf (Dövas EU)

SDR:s förbundsordförande Lars-Åke Wikström presenterar den svenska dövorganisationen och samarbetet i Norden. De övriga nordiska ledarna väntar på att presentera sin verksamhet.

Stående fr.v. Kerstin Kjellberg, Lolo Danielsson, Lennart Tjärnström, Ragnar Veer, Tomas Lagergren, Yvonne Modig, Greger Bååth, Camilla Lindahl, Maria Hermanson, Henrik Sundqvist och Johanna Mesch. Sittande fr.v. Sven-Emil Karmgård, Tomas Hedberg, Lars-Åke Wikström, Mats Jonsson och Cathrine Björkstrand.

Vikingar gjorde PR för Norden

Vikingaparty i samband med världskongressen för döva är en gammal tradition. Då inbjuder de nordiska ländernas dövorganisationer och Dövas Nordiska Råd de andra länderna till en informativ träff med dryck och tilltugg.

I Madrid var träffen förlagd till trädgården i det spanska dövförbundets flotta anläggning i utkanten av staden. Där presenterade de nordiska länderna sin verksamhet och det nordiska samarbete som i år har 100 år på nacken. Det framgångsrika nordiska samarbetet ses av många länders döva som ett föredöme.

I den ljumma sommarkvällen skapades internationella kontakter i den vackra trädgården, och alla verkade trivas.

L.T.

Dövskola vandaliserad

■ Under en helg i mitten av september utsattes Åsbackaskolan i Gnesta för omfattande skadegörelse. Fönster för tiotusentals kronor slogs sönder.

– De har slängt in stora stenar genom rutorna, på vissa ställen är det dubbelglas. Vi fick ta hit städare och sanera från glassplitter innan det gick att vara här, berättade biträdande rektor Anne-Lie Nilsson vid Åsbackaskolan.

Åsbacka är en specialskola för hörselskadade och döva barn med utvecklingsstörning. Skadegörelsen drabbar verksamheten på skolan, eftersom kostnaderna för att laga alla fönster tas från skolans budget.

(Källa: Södermanlands Nyheter)

Wilma Newhoudet Druchen och Bruno Druchen.

Nästa världskongress i Sydafrika:

Vi vill belysa Afrikas kamp för överlevnad

Sydafrika och staden Durban blir värd för dövas världskongress år 2011.

– Det känns som en utmaning att ett afrikanskt land får ansvar för ett så stort arrangemang, säger Wilma Newhoudet Druchen, döv parlamentsledamot i republiken Sydafrika, och hennes make Bruno Druchen, förbundsordförande i Sydafrikas dövförbund.

”Med världskongressen 2011 vill Sydafrika visa att Afrikas elementära problem inte bara är kampen för att få teckenspråket accepterat som språk, utan det är även en fråga om överlevnad.”

Båda strålade av glädje över beskedet när Dövas Tidning stötte ihop med dem vid världskongressen i Madrid.

Durban är en modern och populär turistort med över tre miljoner invånare, många mil av fina sandstränder och en stor hamnstad. Sydafrika sökte världskongressen redan i Kanada 2003, men den gick till Spanien. För två år sedan beslöt dövförbundet i Sydafrika att än en gång försöka få värdskapet för kongressen.

– Vi frågade först dövföreningarna i landets nio provinser om vi skulle söka världskongressen och var den skulle hållas, säger Bruno Druchen.

– Durban fick det flesta rösterna. Där finns tillgänglighet, anpassning och klimat för turister, samt ett modernt kongresscentrum och bra flygförbindelser, säger Wilma Newhoudet Druchen, och påpekar att döva i landet är mycket aktiva i klubbar och föreningar.

Lever i fattigdom

Med världskongressen 2011 vill Sydafrika visa att Afrikas elementära problem inte bara är kampen för att få teckenspråket accepterat som språk, utan det är även en fråga om överlevnad.

– Idag har många döva i världen inte tillgång till vatten eller bostad, och många lever i fattigdom. Det påverkar givetvis deras sätt att leva, och det vill vi bland annat belysa med kongressen, säger Wilma.

– Med kongressen vill vi också visa att det finns döva föreläsare och forskare. Vi kommer att inbjuda alla viktiga myndigheter till kongressen, säger Bruno.

Wilma har som parlamentsledamot många politiska kontakter, som hon redan nu börjat knyta till världskongressen i Durban.

– Det ser ljust ut, säger hon.

I Sydafrika räknar man med att det finns cirka 500.000 teckenspråkiga döva och gravt hörselskadda. Det finns 47 dövskolor och 40 dövföreningar och klubbar spridda över de nio provinserna.

Apartheid – den rasåtskillnadspolitik som fördes av den vita minoriteten ända fram till 1994 – innebar ett ofattbart förtryck av de svarta. Det var först när Nelson Mandela kommit ut ur fängelset efter närmare 30 år som inspärrad som utvecklingen till det bättre kunde påbörjas.

– Nu kan vi se en positiv utveckling i landet. 1994 fick dövförbundet också kontakt med andra handikapporganisationer, vilket gav en snabbare utveckling, säger Wilma.

Några bra skolor

En del av landets 47 dövskolor har bra kvalitet. I dessa skolor blandas svarta, vita och färgade elever.

– Det finns fem bra dövskolor i landet, och de flesta elever från dessa skolor får arbete, säger Bruno.

I Sydafrika använder de färgerna vitt och blått när dövas arbetsmarknad diskuteras. I den vita gruppen finns döva som fått bra skolgång, och oftast får de arbete i bank eller på kontor. I den blå gruppen, som är störst, finns döva från dövskolor där undervisningen varierar, och elever från dessa skolor får oftast enklare arbete som t.ex. städare. Staten har bestämt att det ska finnas en kvot funktionshindrade på de större arbetsplatserna i Sydafrika.

– För en tid sedan demonstrerade de unga för rätten till arbete. Regeringen tog det på allvar och nu finns ett program som bland annat ska stödja ungdomar som vill bilda egna företag. Jag arbetar med dessa frågor i parlamentet, säger Wilma Newhoudet Druchen.

TEXT: LENNART TJÄRNSTRÖM. FOTO: TOMAS LAGERGREN

Ny konstutbildning – på teckenspråk

Döva har tidigare inte haft möjlighet att komma in på konsthögskola, eftersom de inte kunnat plugga på "mellannivå"; dvs. vidareutbildning efter gymnasienivå på konstskola, som sedan ger behörighet till högskolenivå. Nu finns möjligheten. Örebro Konstskola har fått sin första kull döva studenter.

Anna Ekholm, studieansvarig och huvudlärare.

– Vi har jobbat mycket för det här, säger Anna Ekholm, studieansvarig för de döva eleverna.

Anna är tillsammans med konstnären Peter Zacsco huvudlärare för de döva. Både är döva, och båda har studerat på högskolenivå; Peter på Konstfack i Stockholm, Anna på Northumbria University i Newcastle, England. De är själva gamla studenter på konstskolan och har återvänt för att lära upp nya förmågor.

Tyvärr är de första adepterna bara fyra stycken när egentligen tolv platser finns. Detta efter att en del sökande ändrade sig i sista minuten av olika skäl. En del fick inget studielån och andra fick annat att göra. Men intresse finns, enligt Anna, som tror att det blir bättre nästa år:

– Fast det är klart att vi hade velat se dem ta chansen redan i år, säger Anna.

Rektor Peter Ekström basar för Örebro Konstskola, som totalt har 44 elever.

– Det är viktigt att vi nu har en utbildning på "mellannivå" för döva, säger han, det öppnar för dem att gå vidare till konsthögskolor.

Skolan har bra statistik på elever som går vidare till högskolor.

– 75 procent av våra elever går vidare till högskolorna, något vi är stolta över, säger Peter och berättar om hur svårt det är att komma in där – högst 60 elever per år tas in vid landets fem konsthögskolor.

Konstnärer i släkten

Ännu svårare är det för den som inte har studerat vid konstskola, vilket kan förklara varför det finns så få döva konstnärer i landet. Nu hoppas man att den nya utbildningen i Örebro ska hjälpa fram fler talanger.

– Det behövs fler döva konstnärer, så att vi kan sprida kunskap om vad konst är för något, säger Anna Ekholm.

I de ljusa lokalerna – typiska ateljéer med vitmålade väggar – träffar DT en av eleverna, Pam Måfors. Hon sitter i sitt ateljéhorn: varje elev får ett eget litet ateljéutrymme på 5-10 kvm.

►► Forts. på nästa sida

Vardagssamtal viktigt för döva barns utveckling

Tillgång till ett gemensamt språk leder till en bättre förståelse av andras inre mentala liv.

– Döva barn som växer upp i döva familjer och undervisas på teckenspråk i skolan utvecklas snabbare än andra döva barn, säger Marek Meristo, doktorand vid Göteborgs universitet.

Förmågan att kunna identifiera sig med andra och kunna föreställa sig att andra har avsikter och föreställningar är en viktig hörnsten i vårt sociala spel. Vi tolkar andra människors avsikter och försöker förstå vad som rör sig i deras tankar. Utifrån det kan vi förhållandevis korrekt förutsäga hur de kommer att agera.

Forskningen visar att väsentliga steg i denna utveckling tas vid 4-5 års ålder. Tidigare forskning har visat att det finns undantag. Bland andra har barn med autism* stora problem i det avseendet.

– Därför är det viktigt att så tidigt som möjligt hitta ett sätt för alla döva barn att kunna delta i vardagliga samtal, säger Marek Meristo, som studerat

barndomsdöva barn och ungdomar i åldrarna 6–16 år med olika språkliga erfarenheter.

Utvecklas snabbare

Studierna bygger på ett internationellt samarbete mellan Sverige, Estland och Italien. Resultaten tyder bland annat på att döva barn som växer upp i döva familjer och har tillgång till teckenspråk i skolorundervisningen utvecklas snabbare när det gäller att sätta sig in i hur andra tänker och känner, jämfört med andra döva barn.

Den förhållandevis tidiga undervisning i teckenspråk, som hörande föräldrar med döva barn får i Sverige, tycks inte vara tillräcklig för att deras döva barn skall få samma utvecklingsgång som döva barn till döva föräldrar. De har en tydligt långsammare utveckling av förmågan till perspektivtagande och att kunna leva sig in i andras föreställningsvärld.

FOTNOT: Avhandlingens titel: "Mental representation and language access: Evidence from deaf children with different language backgrounds", författare: Marek Meristo

►► Forts.från föreg. sida

De får även använda ateljén på fritiden, t.ex. på kvällstid, helger och lov.

Pam Måfors läste Bild och Form på Kävesta folkhögskola i ett år, sedan dess har hon inte kunnat slita sig från konsten. När möjligheten kom att studera konst på teckenspråk, passade hon på. Hon berättar att konstintresset kommer från hennes mors sida, där flera varit aktiva konstnärer. Pam växte upp med konst – men först nu gör hon själv något åt det. Hon har tagit tjänstledigt från jobbet på ett särskoleelevhem i Örebro. Hon tycker att andra intresserade också ska våga satsa på konstutbildning:

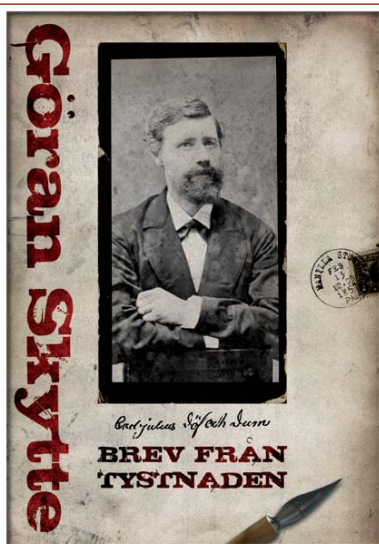
– Vänta inte för länge, ta chansen!

TEXT & FOTO: TOMAS LAGERGREN

Pam Måfors (på båda bilderna), en motiverad student med konstnärsrötter på mammas sida.

ANNONSER

I denna dokumentärt och journalistiskt skrivna bok ges en omtumlande upplevelse. Här får vi ta del av ett helt unikt stycke personhistoria från mitten av 1800-talet och framåt, till stora delar dokumenterad av den döve huvudpersonen själv – Carl Julius Dalmer, elev på Manillaskolan, lärare på Tysta skolan på Hven, sedermera skomakare med eget företag, aktad affärsidkare och familjeöverhuvud. Sammantaget är det ett imponerande, dövhistoriskt monument som Göran Skytte här har skapat.

Göran Skytte
Brev från tystnaden

Inb 341 s, 292:-, introduktionserbjudande 234:-

Artos & Norma | Box 6302 | 113 81 Stockholm
Tel 08-673 55 30 | Fax 08-674 07 91 | info@artos.se eller www.artos.se

Chockökning av virus på nätet

■ Antalet virus på Internet har ökat laviCnartat, det visar en ny undersökning som säkerhetsföretaget Symantec har gjort. Under årets första sex månader upptäckte företaget 212.100 nya hot – en ökning med 185 procent jämfört med andra halvåret 2006.

Enligt Symantec drivs dagens hacker* av pengar, inte ära som tidigare. Bland annat har försöken att komma åt lösenord och koder till Internetbankerna ökat.

(Källa: SVT Nyhetstecken)

*Hacker – person som använder sina kunskaper till att bryta sig in i datorsystem.

ANNONS

Personlig utveckling
Personligt ledarskap
Handledning

humanarc

www.humanarc.se
tel. 070-590 56 55
Ros-Mari Westerlund Nilsson
Gestaltterapeut

Journalisten Göran Skytte skrev en bok om sin döve anfader:

Jag grät flera gånger medan jag forskade och skrev

Göran Skytte överlämnade brevsamlingen, ett unikt källmaterial, till Jan Dahlin, chef för Landsarkivet i Lund vid en sammankomst i Stenbrohults kyrka, där bokens huvudperson Carl Julius Dalmer ligger begravd.

Carl Julius Dalmer var en av de första döva som lärde sig läsa och skriva på Manillaskolan i Stockholm i mitten av 1800-talet. Han var en av de första döva som fick yrkesutbildning och en av de första som blev lärare för andra döva. Han var också en av de första döva som blev egen företagare.

Dalmer var journalisten Göran Skyttes mormors far. Om honom har Skytte nu skrivit boken "Brev från tystnaden".

"...man brukar säga att döva inte har en historia, för de kunde inte skriva då. Och här satt jag med nästan 200 brev från en döv vid mitten av 1800-talet!"

Sommaren 2002 fick Göran Skytte, välkänd journalist och författare, ett telefonsamtal från sin mor, då 91 år gammal. Hon ville ge honom en gåva. Det visade sig vara en sliten och fläckig pärm som innehöll en gammal anteckningsbok med inskriptionen "Ämnesskrifningsbok. Tillhörig Carl J Dalmer år 1859".

Dalmer var Göran Skyttes mormors far. Boken innehöll 67 nummerade handskrivna brev. Det fanns också 90 sidor utkast till brev och texter.

– Jag beslöt genast att skriva ut brev och texter. Under detta arbete kom jag i kontakt med Rut Madebrink, tidigare rektor på Manillaskolan, som inspirerade mig att skriva en bok, berättar Göran Skytte för Dövas Tidning.

Boken rör sig på olika plan och kan ses som personlig biografi, som innehåller mycket av kulturhistoria och dövas historia. Läsarna får följa Carl

Julius från tidiga år i Båstad och genom de nio åren som elev på Manillaskolan. Han kom dit vid nio års ålder och lämnade skolan när han var nitton. Under denna tid reste han inte hem till Båstad en enda gång.

Tre okända år

I boken får vi också följa hans tid som lärare på Tysta skolan på Hven, som skomakare med eget företag, samt i familjelivet. I texten refererar Skytte en mängd citat från Julius brev där han genomgående använder Julius egna ord och syntax.

• Var det en lång och strävsam resa innan boken blev klar?

– Jag upplevde det inte som jobbigt. Jag fick undersöka, gräva i arkiv, leta, forska – och jag älskar sådant. Det är fyllt av lust och glädje och spänning att bedriva sådant arbete. Det är ett slags detektivarbete. Man följer olika ledtrådar, lägger pussel. När bitarna sedan faller på plats, då är det en väldigt fin känsla.

– Och det finns fortfarande mer att göra, flera spår att följa. Det finns tre år i Julius Dalmers liv då jag inte har en aning om var han befann sig och vad han gjorde. Sådant irriterar och lockar mig, och förr eller senare kommer jag att göra en sista ansträngning att kartlägga även detta.

• Vilka tankar hade du när du började resan i Julius Dalmers liv?

►► Forts. på nästa sida

Jag grät flera gånger...

►► Forts. från föreg. sida

– Det var spännande – det var ju början på en resa rakt in i en för mig ganska okänd värld. Plus att jag från början förstod att det ur vetenskaplig synpunkt kunde vara något betydelsefullt jag var på spåren. Rut Madebrink sade till mig "man brukar säga att döva inte har en historia, för de kunde inte skriva då". Och här satt jag med nästan 200 brev från en dövd mitt i 1800-talet!

• Ett unikt material?

– Ja, nu när mitt jobb är klart vet jag att flera forskare inom dövas historia, kultur, språk etc. är intresserade av att gå vidare med källmaterialet, d.v.s. Julius brev. Därför kommer dessa brev att ställas till forskningens förfogande och deponeras på Landsarkivet i Lund.

Envis och stolt

• Hur har du upplevt Julius som person?

– Oerhört begåvad. Envis. Stolt. Mån om sin integritet. Han var en stolt dövd, som inte tillät att man försökte sätta sig på honom. Det framkom flera gånger när det handlade om pengar. Han var väldigt stolt över att som dövd komma i den positionen att han tjänade så mycket att han fick betala skatt. Och han blev ursinnig när någon försökte lura honom på pengar. Det var inte bara pengarna det handlade om, utan om hans integritet och stolthet som en dövd människa.

Redan som 9-åring fick Julius omdömet "Han är till sinnelaget häftig, till lynnet envis, och till karaktären stolt". Det är nog en alldeles perfekt beskrivning även av den vuxne Julius, tror Göran Skytte.

• Julius är din mors morfar. Känner du någon likhet med honom?

– O ja, många likheter. Hans längtan till det skrivna ordet, berättelser, formuleringar – där är vi lika. Envishet, stolthet, känsla för integritet – det är som vore vi samma person. Han var liksom jag en troende kristen, vilket framgår tydligt i hans brev.

Grät av rörelse

Innan Göran Skytte skrev boken visste han inte mycket om dövas livsvillkor. Ändå har han lyckats komma Julius nära.

• Vad har fångslat dig mest?

– ALLT fångslade mig. Julius kamp för att skaffa sig ett skrivet språk. Hans kamp för att mot alla odds "bli något". Det fascinerar mig att han inte en enda gång klagat över sina livsvillkor.

– Det som känslomässigt grep mig väldigt starkt var när jag upptäckte att det i arkiven finns hundratals skrivna "förhör" om döva barn som kanske skulle få plats på Manilla. Det gör att vi kan få större inblick i döva barns liv än i hörande barns liv vid den tiden. Jag blev mycket rörd när jag hittade dessa bortglömda levnadsbeskrivningar av döva barn vid mitten av 1800-talet. Många av dessa barn kom från oerhört fattiga och förfärliga förhållanden. Mot den bakgrunden är det en rörande scen när de blir konfirmerade på kungliga slottet i Stockholm.

– Faktum är att jag flera gånger grät av rörelse när jag forskade och skrev boken, säger Göran Skytte avslutningsvis.

TEXT OCH BILD: LENNART TJÄRNSTRÖM

Göran Skytte.

"Det som känslomässigt grep mig väldigt starkt var när jag upptäckte att det i arkiven finns hundratals skrivna förhör om döva barn som kanske skulle få plats på Manilla."

Professorer om "Brev från tystnaden":

Brita Bergman.

Ett imponerande dövd-historiskt monument

■ Professorerna Brita Bergman och Kristina Svartholm skriver om *Brev från tystnaden*:

"Läsningen är en omtumlande upplevelse. Här får vi ta del av ett unikt stycke dövdhistoria från mitten av 1800-talet och framåt, till stora delar dokumenterad av den döve huvudpersonen själv – Carl Julius Dalmer, elev på Manillaskolan, lärare på Tysta skolan på Hven, sedermera skomakare med eget företag, aktad affärsidkare och familjeöverhuvud. Sammantaget är det ett imponerande dövdhistoriskt monument som Göran Skytte har skapat".

Och dövd-rörelsens nestor Lars Kruth säger, efter att ha läst boken:

"Göran Skytte har valt att skriva dokumentärt och journalistiskt, vilket gör boken lättläst. Jag vill varmt rekommendera alla att läsa boken och på så sätt få kunskap om vår – dövas – historia.

Kristina Svartholm.

Norsk sjuksköterskeelev:

"Döda funktionshindrade barn"

■ En sjuksköterskeelev i Norge har föreslagit att funktionshindrade barn ska dödas.

– Jag tycker att barn med funktionshinder bör avlivas snarast möjligt, om det är omöjligt att göra dem friska och nyttiga för samhället, skrev den blivande sjuksköterskan.

Det här har skapat stor debatt i Norge. Eleven gav sin åsikt vid en skriftlig utvärdering av sina studier inför sin examination. När det blev känt sade de norska sjuksköterskornas yrkesetiska råd att eleven inte borde få arbeta i vården. Men ingen vet ännu om eleven har fått betyg och godkänts som sjuksköterska. Skolan där eleven studerat vill inte kommentera händelsen.

(Källa: SVT Nyhetstecken)

En av dövas populära samlingsplatser utanför affären Alley's general store, på västra Martha's Vineyard.

DT:s reporter har besökt ön där alla kunde teckna

Än lever döv-historien på Martha's Vineyard

H

ela Martha's Vineyard luktar antingen havssalt eller frisk grönska. Enligt forskaren Alexander Graham Bell* var öns natur en möjlig förklaring till varför så många döva föddes just här.

Då var det 1800-tal. Dövas Tidning har besökt det gamla teckenspråkssamhället, där alla – även de hörande – en gång i tiden kunde teckna, och sett en teaterpjäs om öns dövhistoria.

Ron Galiazzo.

Inte ett enda stoppljus finns på Martha's Vineyard. De amerikanska flaggorna med tretton ränder och femtio stjärnor vajar fortfarande överallt. Dagen innan har USA:s nationaldag i ett kraftigt regnoväder firats pampigt med en sedvanlig fjärde juli-parad och färgsprakande fyrverkeri.

Längs huvudgatan i Vineyard Haven, en av öns tre byar, står en rad pittoreska vita och grå träbyggnader utställda. Himlen är fortfarande grå, stämningen är tidlös. På en sidogata syns skylten "THIS ISLAND ALONE" utanför byns teater. Det är pjäsens titel, översatt Den isolerade ön.

Flera personer sitter och tecknar i lobbyn. En av dem är Ron Galiazzo, döv lärare i amerikanskt teckenspråk och skådespelare.

– Jag har kommit hit från fastlandet för att se den dövhistoriska föreställningen, säger Ron Galiazzo, och går upp för trapporna till salen.

Mörkret infinner sig i rummet. I publiken sitter både icke teckenspråkskunniga och teckenspråkskunniga. En storväxt man förklarar kristallklart på kroppsspråk för alla att mobiltelefonerna ska stängas av, och att om det börjar brinna, är nödutgångarna här och där.

På en duk ovanför scenen spelas en text upp som handlar om vad Alexander Graham Bell trodde kunde vara en förklaring till varför så många döva föddes på Martha's Vineyard: Den speciella naturen på västra delen av ön, där många teckenspråkiga bodde. På den

delen finns dramatiska berg och backar.

Många åskådare ler – hånfullt eller inte – åt formuleringarna. När bokstäverna tonas ut tänds lamporna, och de fem skådespelarna äntrar scenen. Huvudscenen är affären i byn Chilmark. Flera av rollerna bygger på autentiska karaktärer, som funnits på ön. Tre av dem är döva, resten hörande. Alla lever bekvämt sida vid sida. Teckenspråket är flytande.

Allt är idylliskt tills Mr. Stone (en fiktiv person som till stor del är baserad på Alexander Graham Bells karaktär) dyker upp. Han har kommit till ön för att ta reda på vad det är som orsakar den nedärvda dövheten, som i flera sekel rått på ön. Med sig har han en son, också fiktiv, som råkar bli förälskad i en döv kvinna.

Historien blir komplicerad när fadern uppmanar döva att inte gifta sig med varandra – för att bromsa den nedärvda dövheten – och föreslår att döva förbjuds rösta (något som i verkligheten orsakade en lång och bitter kontrovers i dövvärlden)...

– Föreställningen bygger till stor del på sanning, men också på fiktion. Annars hade den blivit tråkig utan kärlek och bråk! säger Adrian Blue och Catherine Rush, som regisserat och författat pjäsen.

"Den isolerade ön" har visats i nära en månad, med fulla hus. Alla skådespelare är erfarna. Några av dem har jobbat för National Theatre of the Deaf, Amerikas "svar" på svenska Tyst Teater.

Ron Galiazzo är imponerad efter föreställningen:

– Mitt hjärta fylldes med innehåll. Alla döva måste se pjäsen!

Jasmine Garcia, bosatt i Washington DC och lärare, är även hon förundrad.

– Jag tror att teaterns budskap är jämlikhet mellan döva och hörande, vilket inte riktigt råder i dag.

En stund senare stormar de sju skådespelarna ut från omklädningsrummet. De har tagit av sig sina gammaldags kläder och är åter i 2000-talet.

*Alexander Graham Bell (1847–1922), skotsk-kanadensisk uppfinnare och dövlärare, var intresserad av att hjälpa döva och hörselskadade. Det ledde till att han uppfann mikrofonen, och sedan telefonen år 1876.

Jasmine Garcia.

Gay Head. Alexander Graham Bell tänkte att naturen här kunde vara en förklaring till varför så många döva föddes på ön.

Hela gänget har svett i pannan. Det ryktas att utanför teaterbyggnaden bjuds det på grillade korvar. Några går dit och blir underhållna av eldmannen, som visar några trolleritricks med mynt, och äter brända korvar med klarröda ketchuplinjer och vilar inför dagens andra omgång, kl 20. Nu är klockan drygt 17.30.

Låt oss vrida klockan bakåt till 1600-talet:

Som så ofta med historia finns inga säkra uppgifter. Det är troligt att den recessiva* dövgenen inte kom från en öbo, utan från någon som kommit till Martha's Vineyard med skepp från Storbritannien.

Den förste dokumenterade döve är Jonathan Lambert, född 1657. Han och hans fru, antagligen hörande, fick sju barn, varav två döva. Senare tillkom två andra släkträd, Skiffe och Tilton. I familjträdet Skiffe, föddes 63 döva i flera generationer, och i Tiltens 32 döva i flera led.

Martha's Vineyard hade på 1700-talet inte mycket kontakt med fastlandet. Immigationen* till ön hade sjunkit. Det gjorde att de flesta öbor valde att gifta sig med någon de kände sedan tidigare. Äktenskap mellan kusiner var inte ovanligt.

Dövgenen spreds därefter snabbt. Som mest var en av fyra döva i ett litet samhälle i området Chilmark. I andra samhällen varierade kvoten döva/hörande med allt från 1:4 till 1:155.

Det var nästan ett måste för hörande att kunna teckna. Om en grupp hörande som stod och pratade utanför en affär såg en döv komma, var det självklart för dem att växla till teckenspråk, så att den döva kunde delta i samtalet. Teckenspråket var i regel inhemskt med egna tecken.

På 1800-talet blev öns teckenspråk dock allt mer influerat av det amerikanska teckenspråket, som blomstrade på fastlandet. Döva barn från Martha's Vineyard hade då börjat på en nyöppnad dövskola i Hartford och kunde få studera i upp till tio år.

Detta till skillnad från många hörande barn på den då fattiga ön, som var tvungna att sluta skolan i förtid för att hjälpa till hemma eller till sjöss. En del döva var därför bättre utbildade. Till exempel kunde hörande gå med en tidning över till en döv granne för att få tidningen uppläst.

På 1800-talet började ön bli ett populärt turistmål. Hörande från fastlandet såg ner på döva och förstod inte varför hörande öbor brydde sig om sina döva medmänniskor. Idyllen började tyna bort. Många döva öbor valde att stanna på fastlandet och gifta sig där, efter att de gått i dövskola. Dövgenen blev allt mindre recessiv. Den sista döva personen på ön dog 1952, enligt forskaren Nora Ellen Groce*, som skrivit boken "Alla här tecknade".

Och låt oss nu vrida klockan framåt till 18.15 den 5 juli 2007. Skådespelarensemblen är tillbaka och sitter tillsammans med Adrian Blue och Catherine Rush.

På frågan om de tror att ett dövsamhälle återuppstår någon gång, ger alla ett tveksamt men optimistiskt "nja" till svar.

– Det heter snarare ett teckenspråkssamhälle, berättar Alexandra Wailes, eftersom dövsamhällen ju redan existerar i dag; alla döva samlas på ett ställe. Ett samhälle där även alla hörande kan teckna, hoppas jag på i framtiden.

I dag finns ett fåtal äldre döva boende på Martha's Vineyard, enligt skådespelarna, som träffat dem. Det är dock inte säkert att de härstammar från de tidigare dövgenerationerna på ön, som författaren Nora Ellen Groce* nämnt.

Härmed lever dövhistorien i någon form vidare på Martha's Vineyard. Det visar inte minst öns hörande invånare, både fasta och tillfälliga, som nästan alltid tar det med fattning när de möter en döv person.

– Thank you! tecknar bokhandlaren i Vineyard Haven avslutningsvis när jag lämnar dem.

TEXT OCH FOTO: NICLAS MARTINSSON

Nästan hela skådespelargänget. Fr.v.: Uriel Menson, Norma Tourangeau, Katherine Diamond, Darren Frazier och Alexandria Wailes. De tecknar "I love you".

Adrian Blue och Catherine Rush bakom skylten "Sold out" ("utsålt").

**Recessiv (inom genetik) om arvsanlag inom ett anlagsspar: som är underordnat det andra (dominanta) anlaget. Först då det recessiva anlaget har ärvts från båda föräldrarna, visar sig dess egenskap hos bäraren.*

**Immigration – invandring*

**Nora Ellen Groce: "Everyone Here Spoke Sign Language"*

LEDARE: PETRA ÖRLEGÅRD

Var med och påverka!

Jag vill tacka för det förtroende jag fått från valberedningen och medlemmarna när jag valts in i SDU-styrelsen som ledamot. Det har under en lång tid varit min dröm att vara med i SDU och kunna påverka vad jag länge har gått runt och funderat på. När jag var liten tyckte jag att SDU:s läger var något stort och spännande, och det äventyrläger jag fick vara med på var bland det bästa jag upplevt.

Sedan har jag varit med på SDU:s språkresa till New Mexico. När jag var yngre trodde jag, ärligt talat, att SDU bara ordnade läger, för det var det enda de fick ära för. Men SDU är mycket större än så och har nu ett intressepolitiskt program som jag hoppas och tror ska bli en stabil och stark profil för SDU.

SDU idag syns tyvärr inte så mycket utåt som man skulle vilja, det kan bero på att det vi gör intressepolitiskt inte alltid syns. Därför måste SDU arbeta mer effektivt och synas mer utåt och vara mer aktiva i samhället. Men vi kan inte göra det utan er ungdomar! Vi kan inte bli starkare och större om vi inte vet vad ni ungdomar vill!

Vad vill ni att SDU ska göra för er? Vad tycker ni om våra läger och vår verksamhet? Vad tycker ni om vårt intressepolitiska program? Vi vill ha era synpunkter, era färskas idéer och era tankar om SDU. På det sättet kan vi bli bättre och starkare! SDU är till för ungdomarna, så det är ungdomarna själva som kan förändra SDU – inte bara styrelsen! Vi är förtroendevalda och det betyder att vi representerar alla döva ungdomar mellan sju och 30 år i Sverige. I framtiden kommer SDU förhoppningsvis att bli en starkare, stabilare och större ungdomsorganisation som syns.

Vad gör jag på SDU? Jag är "utbildningsminister" och är med i SPM:s brukarråd samt styrelserepresentant i internationella gruppen. Det har varit några lärorika och intressanta månader med i styrelsen och det har mest varit mycket roligt.

SDU är en viktig organisation, utan SDU har vi ingen organisation som står bakom oss döva ungdomar och kämpar för våra rättigheter. Det finns mycket mer att förändra och förbättra, t.ex. tolkbrist, utbildningskvalitet, jämställdhet, jobbfrågor, undertextning, textremsor i tåg/flygplan vid viktig information (t.ex. försening, byte av tåg, etc.) och så vidare.

Vi klarar oss inte utan SDU, därför uppmanar jag er att stå bakom SDU och göra oss ännu starkare med era idéer. Ni kan också försöka skriva insändare i tidningar genom att uppmärksamma något som ni tycker är fel och orättvist, påverka genom att sitta med i en lokal ungdomsorganisation eller bilda en egen, om kommunen där du bor inte har en. SDU kan bli större och det ÄR ni som är nyckeln till det! SDU överlever inte utan ungdomsklubbarna och deras medlemmar. Var med och påverka! Var inte nöjd med det ni har, kräv ännu mer och gör era röster hörda!

PETRA ÖRLEGÅRD, SDU STYRELSELEDAMOT SDU

Svensk kväll, då vi visade amerikaner hur fotboll ska spelas.

Resa till New Mexicos mysterier

Temat för språkresan till New Mexico School of the Deaf var "New Mexicos mysterier". Sju svenska ungdomar följde med oss två ledare – två kom från Birgittaskolan i Örebro; Malin Lindén och Joel Ferm, de övriga från Östervångskolan i Lund; Isabella Hag-nell, Simon Bromeé, Ida Malmström, Victoria Edenfur och Hanna Ferm.

De tre sistnämnda hade varit på förra årets språkresa och de ville komma tillbaka.

Resorna har varit lärorika – man får se ett nytt land, en annorlunda kultur, lära sig ett nytt språk, utveckla sin engelska, och sist men inte minst träffa nya vänner.

Skolan hade ordnat ett fullspäckat program. Svenskarna var uppdelade på två olika högstadielklasser, och klasserna läste olika områden: "Mysterium i Las Vegas" och "Mysterium om bergen i New Mexico"

Språkresan hade en eget blogg, www.sprakresortillNM.blogg.se där deltagarna kunde skriva om sin tid i USA så att familj, släkt och vänner kunde följa vad som hände där.

Här några citat: "Allt har varit roligt här! Vår lektionsgrupp har åkt ut till en park och kollat på berg/vattenfall idag." Isabella.

"Vi åkte ut till Las Vegas i New Mexico. Vi skulle besöka The Plaza Hotel, sen åkte vi till ett hus, The Adele. På The Plaza Hotel finns ett spöke som vissa tror på. Han heter Byron T. och finns i rum nr 316. Haha, spännade. Vi var inne i det rummet, men det hände inget." Malin.

"Det är full rulle hela tiden! Inte en chans till någon vila. Det menar jag VERKLIGEN!" Isabella.

►► Forts. på nästa sida

**Sveriges Dövas
Ungdomsförbund (SDU)**

Adress:
Förmansvägen 2, 6 tr
117 43 Stockholm

Fax:
08-442 14 97

Texttel. adm:
08-442 14 95

Hemsida:
www.s-d-u.se

E-post:
sdu@sdrf.se

**Ordförande:
Sven-Emil Karmgård**

E-post:
sven-emil.karmgard@sdrf.se

3G-mobil/SMS:
0735-050 144

►► Forts.från föreg. sida

Hela New Mexico-gruppen samlad.

"På kvällen spelade vi fotboll, svenskarna skulle lära amerikanerna spela fotboll. De kände till fotboll men brukar inte spela, så vi hjälpte dem och sen spelade vi fotboll." Veronica.

Deltagarna flög hem med många nya erfarenheter i bagaget.

New Mexico School of the Deaf välkomnar fler svenskar för framtida språkresor. Se till att anmäla er i god tid till ifall det ordnas språkresor i framtiden!

DE SVENSKA LEDARNA
HENRIK SUNDQVIST OCH PAULINA WLOSTOWSKI

Språkresa till Kalifornien

Möte med storstad och vildmark

Där stod vi på Arlanda och väntade på att de sex deltagarna skulle dyka upp: Två från Stockholm, två från Uppsala, en från Örebro och så en från Norge – alla var tjejer. California, here we come!

Den långa flygresan till San Francisco gick bra. Vi blev hämtade och åkte raka vägen till California School of the Deaf i Fremont, där vi mötte de fem amerikanska deltagarna, fyra tjejer och en kille. Första kvällen fick alla presentera sig. Vi svenskar var ganska trötta efter den långa resan.

Dagen därpå fick vi en guidad tur runt skolan och sedan hade alla deltagarna en minilektion där de svenska deltagarna skulle lära sig American Sign Language, ASL och de amerikanska deltagare Swedish Sign Language, SSL. Lektionen gick ut på att varje par (från olika länder) skulle ställa olika frågor till varandra och sedan presentera partnern på hans/hennes språk.

Under veckorna åkte vi på en massa utflykter inne i San Francisco, bland annat den gamla fängelseön Alcatraz och Golden Gate-bron. Vi för även till andra städer, t.ex. San Jose och Santa Cruz, där vi bl.a. badade i det iskalla havet, roade oss på tivoli och shoppade.

Självklart missade vi inte chansen att campa i en av världens största nationalparker, Yosemite. Vi campade

där i tre nätter, väl medvetna om att det är gott om björnar där (vi såg en björnunge ute i skogen!) På dagarna tittade vi bl.a. på the Glacier point (Glaciärpunkten) och badade i en liten vacker sjö med ett vattenfall.

De sista dagarna, när vi kom tillbaka till skolan, fick alla göra var sin scrapbook, minnesbok, om lägret.

Sista dagen såg ingen fram emot att åka hem. Alla skrev e-mailadresser till varandra och vid lunchtid tog amerikanerna farväl av oss. Sedan flög vi hem via Pittsburg och Philadelphia.

När vi väl steg av flyget i Arlanda och gick på svensk mark efter nästan totalt 30 timmars väntande/sittande så tänkte nog alla "borta bra men hemma bäst".

Alla hade haft kul, och det blev nog en oförglömlig resa för dem alla (och för oss också, of course)!

Tack alla för den trevliga resan tillsammans!

DE SVENSKA LEDARNA
ELISABET FARKAS & KENNY ÅKESSON

En av konstnärerna med sina verk.

Ambitiösa döva konstnärer i Kina

Vid konstuniversitetet i Xian i Kina studerar cirka 60 döva från olika delar av det väldiga landet. Gull-Britt Lindahl, som besökte Xian tillsammans med sin man i somras, berättar:

– Vi mötte av en slump några döva ungdomar ute på stan, började prata och blev inbjudna till deras konstutställning. Utställ-

ningshallen var i två våningar och de visade fina verk i varierande tekniker, som imponerade på oss.

– Konstnärerna tillhör den unga generationen, de är mycket medvetna och de satsar verkligen på sin konst. Det var inga problem att kommunicera och de ville gärna visa sina verk.

– De berättade att de går på universitetet tillsammans med hörande, men i en egen dövklass, där lektionerna teckenspråkstolkas. Utbildningen är treårig, och det var konstverk av andra- och tredjeårselever som visades.

Gull-Britt Lindahl i utställningshallen.

Elever vid dövskolan i Cochabamba.

Nu har hjälpen nått Bolivias döva!

Efter ett besök i Bolivia hade Lena Öman en dröm: Att kunna hjälpa döva i det fattiga landet. Nu har biståndet nått Bolivia. Här berättar Lena hur det gick till.

Ordf. Margit Steiner från GDF överlämnar de insamlade pengarna till ASORCOS ordförande Juan Carlos.

ASORCO-medlemmar i Dövas Hus (innan taket är färdigställt).

I september 2002 skrev jag en artikel om döva i Bolivia och fattigdomen i landet. Jag berättade också om de drömmar som finns bland döva eldsjälar. Men resurserna är knappa och biståndet för döva nästan obefintligt (se DT nr 7-2002). Jag avslutade min artikel med en önskan att återvända, och det har nu blivit flera resor och nya kontakter.

Våren 2006 bestämde sig Göteborgs Dövas Förening att de ville hjälpa till att stödja Cochabambas dövas förening ASORCO. Så vi bildade en Bolivia-grupp, jag sökte pengar hos SHIA, de sa ja, och nu började allt rulla på. Medlemmarna i GDF var mycket intresserade och efter en Boliviafest med information och boliviansk mat så var de flesta överens om att detta var något bra.

Vi ansökte först om en förprojektering. Vi sökte också pengar från SHIA för en utbytesverksamhet och fick det. Det betydde att två personer till kunde följa med. I april 2007 bar det iväg till Bolivia för Lena Öman, Edith Steiner, Margit Steiner, Linda Jörlemyr och Diana Jörlemyr.

►► Forts. på nästa sida

Med fanns också två teckenspråkstolkar och en spansk/svensk tolk.

Det fanns höga förväntningar, men vi visste inte alls hur allt skulle bli eller avslutas.

Den döva gruppen i Bolivia var om möjligt ännu mer splittrad och svag än när jag sist träffade dem. De hade ingenstans att samlas och den entusiastiske ordföranden, José Antonio Aguado som jag skrev om 2002, fanns inte längre med i bilden. Den tomt som de hade fått till skänks stod ofärdig med bara väggar och golv, allt saknades. Fönster, dörrar, tak, el, vatten – det fanns ingenting.

Vi kunde lämna över nästan 840 dollar, som GDF och dess medlemmar samlat ihop! Det betyder att de nu har byggt tak och köpt dörrar och fönster. Nu kan de använda lokalen vid vissa tillställningar, men fortfarande saknas både el och vatten.

Hela projektgruppen och Rebecka från SHIA.

Nästa fas i förprojekteringen var att vännerna från Bolivia skulle komma till oss. Fem personer landade i Sverige; German, Nelly och Yerko och två teckenspråkstolkar från Bolivia. Vi skulle nu tillsammans forma det kommande projektet.

Under två intensiva veckor besökte vi skolor, tolkcentralen, hörselvården etc. – det mesta av de resurser som finns för döva i Göteborg. Det har varit intensivt, roligt och ibland svårt. Men vi har lyckats formulera de problem som ASORCO har och vad som krävs för att nå de uppställda målen. Nu är det bara att köra, bollen är i rullning.

Den dröm som jag hade år 2002 när jag skrev min artikel trodde jag aldrig kunde uppnås; att bidra till förbättringar för Bolivias döva. Nu är arbetet igång, mycket tack vara det stöd som vi fått från alla döva här i Sverige och i synnerhet från Göteborgs Dövas Förenings medlemmar.

Tack!

LENA ÖMAN

Lena Öman.

Men nu finns ett hopp. Vi diskuterade deras behov och problematik, och de kom fram till att vad de behöver för att förverkliga sina drömmar är en stark förening, som står enad bakom medlemmarna i kampen för rättvisa, respekt och identifikation. Om det inte finns en stark förening kan man inte åstadkomma mycket. Efter en intensiv vecka i Bolivia, med studiebesök och diskussionsmöten, var vi mycket nöjda men väldigt trötta.

Boliviansk flicka.

Stockholms dövteam, fr.v. Eva Volckerts, Ulla Jalsenius Lind, Sara Schöldt, Marie Aspensjö och Margaretha Olsson.

Stockholms Dövteam i ny lokal

■ Den 14 september invigde Dövteamet i Stockholm sina nya lokaler på Norrtullsgatan 14. Britt Karmgård, SDF, Pontus Degsell, SDR, och Karl-Erik Karlsson, SDP, var några av talarna. Blommor överlämnades från SDR och SDU.

Dövteamet i Stockholm, som startades för ett par år sedan, består av fyra kuratorer och en pedagog, alla är teckenspråkiga. De tar emot vuxna teckenspråkiga som bor i Stockholms län och deras anhöriga. Dövteamet ger råd och stöd med bland annat samhällsinformation, översättning, rättigheter och lagstiftning, ekonomiska frågor och kontakter med myndigheter. Här ges också möjlighet till samtalsstöd.

TEXT OCH FOTO: ELISABETH HAGBERG

Inga bidrag till naken-TV...

Japans regering har, något förlägen, stoppat bidragen till ett TV-program för teckenspråkiga. Det handlar om ett 5-minuters nyhetsprogram som sänds en gång i veckan, där den teckenspråkiga nyhetsuppläserskan tar av sig kläderna mellan inslagen. Det har givit upphov till en debatt om huruvida statsbidrag ska utbetalas till pornografi.

Efter att regeringen fått hård kritik för stödet till "Nakna nyheter på teckenspråk" har bidragen nu upphört.

– Vi kommer att fortsätta med programmet, säger Shinichiro Fukuyama, talesman för TV-bolaget Paradise Television, som producerar det omdebatterade programmet.

– Vi gör det inte för att få bidrag, vi ville bara göra något som var kul för våra tittare.

(Källa: Reuters)

Bättre stöd till handikapporganisationerna

Organisationsbidraget till handikapporganisationerna har under en följd av år minskat genom att beloppet inte räknats upp. För nästa år höjer regeringen organisationsstödet med 20 miljoner kr, till totalt 183 miljoner kronor.

– Än vet vi inte hur mycket detta påverkar SDR:s del av organisationsstödet, säger SDR:s informationschef Helena Fremnell Ståhl vid DT:s pressläggning.

– Men glädjande nog har Maria Larsson tagit intryck av HSO:s påverkansarbete och

av SDR:s skrivelser och uppvaktning hos henne. Den syftade just till att belysa den samhällsnyttiga insats som SDR gör för att företräda och tillvarata teckenspråkiga dövas intressen i det svenska samhället. Självklart hoppas vi på att SDR får en rejäl uppräknings av stödet, för att kompensera den kraftiga minskning som har skett under de senaste åren

Det här är den största höjningen av organisationsstödet till handikapporganisationerna sedan år 2000, enligt Maria Larsson, äldre- och folkhälsominister.

År 2003 infördes den så kallade stötdäm-

paren på 4,5 miljoner till några organisationer. Stötdämparen höjdes 2005 till 7,36 miljoner kronor, men i övrigt har organisationsstödet inte höjts sedan 2000.

– Statsbidraget till handikapporganisationerna behöver förstärkas. Handikapprörelsen gör många viktiga insatser för att förbättra villkoren för personer med funktionshinder och för att uppnå målen för handikappolitiken. Det är viktigt att det finns långsiktiga ekonomiska förutsättningar för det intressepolitiska arbete som handikapporganisationerna bedriver, säger Maria Larsson.

70-årsjubileum i Blekinge

■ Blekinge Dövas Länsförening firade 70-årsjubileum på Lokpalatset i Karlskrona den 25 augusti.

Ordförande Jan Gummesson och Lars-Ove Mattson hälsade ett 30-tal medlemmar välkomna och berättade att den 9 maj för 70 år sedan samlades 40 döva i Karlskrona och bildade Sydöstra Sveriges Dövstumsförbund. En folder delades ut med namnen på alla de 70 styrelsernas ledamöter, och kopia av det första protokollet från 1937 och en del av det senaste år 2007.

Föreningens namn har under årens lopp ändrats: Sydöstra Sveriges Dövstumsförbund blev Blekinge Dövstumsförbund, som blev Blekinge Dövas Förening. Nu heter det Blekinge Dövas Länsförening.

Föreningen uppvaktades av Landstinget i Blekinge, Kronobergs Dövas Förening, Kalmar Läns

Dövas Förening samt vår Sölvesborgsavdelning.

Egna uppvaktningar:

Jan Gummesson för 10 år som ordförande, Ulf Olsson som varit ekonomiansvarig från 1976 m.m., Bengt Lundin som också fyllde 70 den 1 augusti och har varit styrelseaktiv samt ordförande i flera år. Mali Moshahin som från Iran kommit som en frisk fläkt till föreningen och haft praktik på kansliet fick en lyckönskingsblomma och resepeng till Västanviks folkhögskola i Leksand, dit hon reser för två terminer.

En utsökt trerätters supé intogs, sedan var det lotteri med fina vinster, bl.a. hade Mali skänkt egenhändigt gjort smycke och tavla. Det dansades till duktig enmansorkester, sedan var det dags att ta farväl av alla vänner efter en trevlig kväll.

E.U. OCH U.O.

Äldreboende i Göteborg dröjer

■ Ett tiotal döva i Göteborg är i behov av äldreboende. Men utspridda på olika platser saknar de ofta någon att prata teckenspråk med. Ett initiativ att samla dem alla på samma plats har dragit ut på tiden.

I oktober 2005 beslutade kommunstyrelsen att utveckla stödet för äldre döva i Göteborg. Efter ett utlåtande från stadskansliet beslutade man undersöka möjligheterna att öppna ett helt teckenspråkigt äldreboende på Åkerhus i Tynnered. Men fortfarande utreds ärendet och inga konkreta åtgärder har kommit igång. På

Åkerhus väntar man på bestämt besked.

– När man startar en ny verksamhet är det viktigt att man försöker undvika tomgångskostnader. Därför kan jag tänka mig att utredningen tar lite längre tid än vanligt. Vi kan inte ge några säkra besked än, säger Åkerhus föreståndare Ann-Christin Ericsson.

Förutom att utbilda redan befintlig personal i teckenspråk, kommer man att behöva anställa döva medarbetare.

(Källa: Göteborgs Fria Tidning)

SDR:s valberedning:

Dags att nominera styrelse 2009

Till anslutna länsförbund/länsföreningar samt dövföreningar: Det är nu dags att komma med förslag på styrelsekandidater till SDR:s förbundsstyrelse 2009. Namnförslag skall vara valberedningen tillhanda senast 17 oktober 2007.

2009 ska kongressen välja styrelse i SDR: Förbundsordförande, vice ordförande, 7 ledamöter, auktoriserad revisor, auktoriserad revisorssuppleant.

Även förslag till styrelsekandidater till Västanviks folkhögskola: Styrelseordförande, två ledamöter, två suppleanter.

Kom gärna med förslag till val av mötesordförande och -sekreterare både vid SDR:s kongress och vid Västanviks folkhögskolas föreningsstämma.

Kontakta oss gärna med frågor och funderingar:

gert.nilsson@sdrf.se

inga-britt.andersson@sdrf.se

hans.sjöberg@sdrf.se

MED VÄNLIG HÄLSNING
SVERIGES DÖVAS RIKSFÖRBUND,
VALBEREDNINGEN

**BESÖK
WWW.SDRF.SE**

Örebro Dövas
Ungdomsklubb 40 år

Gamla och unga firade 40-åringen

Gamla välkända ÖDU-profiler som Arne Lundquist och Johnny Schelander med flera kom den 14:e september och berättade anekdoter från ungdomsklubbens allra första början.

Det uppskattades av de unga, som var intresserade av klubbens historia. Bland annat talades det varmt om den framlidne Tore Pettersson, snickaren som blev föreståndare. Hans engagemang för ÖDU var viktigt under många år.

De första medlemmarna i ÖDU har idag hunnit bli pensionärer.

– Ni är en viktig länk i dövrörelsen, ni är som en plantskola, fastslog Johnny Schelander, som hoppades att ÖDU skulle leva i många, många år till.

Uppvaktningar från bland annat Sveriges Dövas Riksförbund, Sveriges Dövas Ungdomsförbund, Dövföreningen i Örebro och Risbergska skolan framfördes.

Hälften av de pengar som ÖDU fick i gåva skänktes till Världsförbundet för döva ungdomar, WFDYS.

TEXT OCH FOTO: TOMAS LAGERGREN

Många före detta styrelseledamöter mötte upp – alla har de drivit ÖDU genom åren.

Nuvarande ordföranden Joel Kankkonen pratar med Johnny Schelander om hur pensionärsföreningen och ungdomarna kan samarbeta i framtiden.

"Vi vill arbeta!"

■ – Vi vill arbeta, men får sämre ekonomi och inget arbete. Så inleder Handikappförbundens samarbetsorgan HSO ett uttalande antaget på sitt ordförandemöte 13–14 september. Uttalandet skickades till statsminister Fredrik Reinfeldt.

I uttalandet framhålls att man visserligen stödjer regeringens förslag att skapa tydliga regler kring sjukskrivning och prövning av arbetsförmågan samt att skapa en bättre rehabiliteringsorganisation. Men regeringens förslag om ändringar i socialförsäkrings-systemet vittnar om okunskap, säger Handikappförbundens ordförande Ingemar Färm.

– Det här gäller villkoren för 100.000-tals människor med kroniska sjukdomar och andra funktionsnedsättningar. Vi vill arbeta, men oavsett hög- eller lågkonjunktur är arbetslösheten ändå lika hög bland våra medlemmar, säger Färm, som anser att regeringen måste komma med förslag som minskar arbetslösheten bland funktionshindrade.

HSO:s projekt *Med i medier* vill påverka attityder genom att fler personer med funktionshinder medverkar i medier på egna villkor. I oktober startar projektet en blogg för att fler ska synas och höras i medierna. Mer info via annika.klevegren@hso.se

Försök med gratis hjälpmedel

■ Regeringen har gett Hjälpmedelsinstitutet HI uppdrag att ordna försöksverksamhet med fritt val av hjälpmedel. Försöket ska pågå i två eller tre landsting som ska utses av HI i samråd med Sveriges kommuner och landsting.

Syftet är att pröva hur de enskilda kan ges möjlighet att själv välja sitt hjälpmedel. Projektet ska starta hösten 2007 och avslutas 2009. I projektet ingår också bl.a. att bedöma om livskvaliteten och användbarheten av hjälpmedlen då ökar för den enskilde, och att bevaka om kostnaderna för hjälpmedel påverkas. Regeringen har avsatt sammanlagt 17 miljoner kronor för försöket.

L.T.

Bidrag ur SIH:s stiftelse för döva och hörselskadade

Specialskolemyndigheten delar årligen ut medel från SIH:s stiftelse för döva och hörselskadade. Stiftelsen är öppen för ansökningar från ekonomiskt behövande döva och hörselskadade personer.

Bidraget är tänkt att underlätta den dagliga livsföringen eller social gemenskap och delaktighet. Bidrag kan i vissa fall utgå till kortare kurser. Bidrag till studieresor beviljas inte. Endast enskilda personer kan söka bidrag, inte grupper.

Ansökan ska ske på särskild ansökningsblankett. Vidare information och ansökningsblankett finns att hämta på Specialskolemyndighetens hemsida: www.spm.se/stipendier. Blanketten kan också rekvideras via post, e-post eller telefon.

Kompleta ansökningshandlingar ska vara hos stiftelsen senast den 31 december 2007.

Specialskolemyndigheten
SIH:s stiftelse för döva och hörselskadade
Box 6074
700 06 ÖREBRO

e-post: sofia.akerberg@ck.spm.se
tel: 019-33 39 21
texttelefon: 019-675 14 82 (välj centrala kansliet)

www.spm.se/stipendier

 SPECIALSKOLEMYNDIGHETEN

Arbetslöshet och funktionshinder

■ Statistiska Centralbyrån, SCB, gör regelbundet så kallade arbetskraftundersökningar (AKU), då man intervjuar ca 30.000 personer om frågor som rör arbete, utbildning med mera. Vartannat år frågas om personen har funktionshinder. Om svaret blir ja ställs ytterligare frågor. Man hittar då människor med funktionsnedsättning som inte nås genom annan statistik.

Några axplock ur statistiken:

- ✓ Knappt en miljon personer i arbetsför ålder har någon typ av funktionshinder.
- ✓ Var tionde person i arbetsför ålder har nedsatt arbetsförmåga på grund av funktionshinder.
- ✓ Sysselsättningsgraden för personer med funktionshinder är endast 52 %, att jämföra med 75 % för befolkningen totalt.
- ✓ Arbetslösheten sjunker för samtliga grupper utom för personer med nedsatt arbetsförmåga, där arbetslösheten ökar.
- ✓ Utbildningsgraden är generellt sett lägre för personer med funktionsnedsättning.
- ✓ Kvinnor får i betydligt lägre utsträckning än män sina behov av anpassningar tillgodosedda.

Bara i Örebro

40 år
1967–2007

Riksgymnasiet för döva har funnits i 40 år.

Det vill vi fira!

Lördagen den 8 december 2007 blir det fest!

Vill du vara med?

På www.horsel.se

finns inbjudan och program.

Gymnasieförvaltningen
RGD/RGH Kansli
ÖREBRO

RGD – Riksgymnasiet för döva • RGH – Riksgymnasiet för hörselskadade

Alltför dyr SDR-representation?

■ SDR är mitt i en ekonomisk kris. Förbundsstyrelsen har fått kritik för bristande ekonomisk kontroll.

Nu säger skvallret att hela styrelsen ska åka till festen i Köpenhamn när Dövas Nordiska Råd firar 100-årsjubileum, och även att hela styrelsen (nio personer) åker till Dövas Dag i Vänersborg.

Hallå – har ni ingenting lärt av det som hänt?

SDR-anställda har avskedats. Förbundet måste minska på sin verksamhet. Men till representation finns det tydligen pengar. Visst är det trevligt att gå på fest, men SDR:s styrelse borde gå före med gott exempel och visa att de själva tar sitt sparpaket på allvar.

Tre frågor, efter diskussion i vår dövförening:

- Stämmer det att hela styrelsen ska åka till Köpenhamn och Vänersborg?
- Stämmer påståendet att övriga nordiska dövförbund aldrig brukar sända lika många personer som SDR när något i dövvärlden ska firas?
- Anser SDR:s styrelse att representation ska vara ett prioriterat område, även när förbundet måste spara?

SIGN. UNDRANDE

SDR svarar:

– Vi är kostnadsmedvetna

■ Förbundsstyrelsen sammanträder 4–5 gånger per år. Det ingår i uppdraget. Mötena förläggs oftast till SDR:s egna kontor, men då och då kommer inbjudningar eller önskemål från dövföreningar eller dövsolor eller andra samarbetspartners att förlägga styrelsemötena någon annanstans. Eftersom styrelseledamöterna bor spridda över landet så är mötena alltid förknippade med resekostnader, vare sig de förläggs till t.ex. Stockholm, Leksand, Örebro, Göteborg, Malmö eller till något av våra nordiska grannländer.

Denna gång förläggs styrelsemötet (en torsdag) i anslutning till Dövas Nordiska Råds 100-årsjubileum med konferens i Köpenhamn på fredagen. Andra nordiska förbund gör samma sak. WFD och EUD kommer också dit. Efter konferensdagens slut åker styrelsen hem.

Vi är mycket kostnadsmedvetna och gör vårt yttersta för att hålla kostnaderna nere. Vi färdas billigt, bor billigt och festar inte på SD:s bekostnad. DNR-konferensen i Köpenhamn

delfinansieras med externa medel.

När det gäller Dövas Dag så anser förbundsstyrelsen att det är ett utmärkt tillfälle att möta medlemmarna, att informera och medverka i debatter. Ett styrelsemöte förläggs också i anslutning till Dövas Dag. Årets Dövas Dag blir ett avstamp för den prioriterade tolkfrågan.

Som svar på frågan om "SDR:s styrelse anser att representation ska vara ett prioriterat område, även när förbundet måste spara?" så är det naturligtvis inte så. Ovanstående deltagande är inte representation, utan ett deltagande i viktiga och nödvändiga evenemang som är en förutsättning för att kunna fullgöra vårt uppdrag och det förtroende som vi har fått av medlemmarna.

På frågan om övriga nordiska förbund deltar med hela eller delar av sina styrelser, kan vi bara svara att det vet vi inte.

SDR:s FÖRBUNDSSTYRELSE

Teckenspråk på museer i Newcastle

■ Jag deltog i WFD:s världskongress, där jag fångade upp en intressant utställning från Newcastle i England. Jag talade med utställaren Martin MacMurtrie som är döv och är guide för alla museer i Newcastle. Vi diskuterade om teckenspråkiga guider som samverkar i projekt Our Way. Jag tog upp frågan om brittiska teckenspråket BSL som kan vara svårt att förstå för oss. Martin förklarade att de teckenspråkiga guiderna är anpassningsbara och kan låna från amerikanska ASL och internationellt teckenspråk. Det var lätt att förstå honom.

Guidning på teckenspråk på olika museer är dessutom

kostnadsfritt. Martin förklarade att det är en tillgänglighetsfråga för oss teckenspråkiga, och tillika krav på jämställdhet med hörande att kunna besöka museerna.

Så jag rekommenderar er varmt att fundera på en semestertur eller gruppresan till Newcastle i nordöstra England. Besök gärna deras museer med teckenspråkiga guider!

Kontakt: E-mail: martin.macurtrie@twmuseums.org.uk
Tel: +44 (0) 191 277 2332. SMS: +44 (0) 7878 527054, texttel: 18001 0191 277 2332

RAGNAR VEER

ANNONSER

GULD KÖPES

*Vi köper skrotguld i alla former:
Ring oss för en påse och du får bra
betalt samt en skraplott i retur:*

EUROGULD

0300-376 70

WWW.euroguld.com

Habilitering & Hjälpmedel

Syn, Hörsel- och Dövverksamheten
i Lund

söker
Teckenspråkslärare

Ytterligare information
finns på:

<http://skane.jobbs.se>

Orimligt dyra tolkresor – vem ska betala?

■ Tolkpengarna är slut, du får inte tolk till dina fritids-uppdrag, fick jag veta redan i mars i år! VA?! Det kan inte vara SANT? Jo, behovet har ökat, fler vill vara aktiva ute i det hörande samhället. Jättebra, men... pengarna räcker inte!!!

Flera möten med hyresgästföreningen har jag fått hoppa över och likaså lokalpolitiska möten. Inte bara en gång, utan flera. När jag blev invald att åka på kongress för ett politiskt parti meddelade tolkcentralen att partiet fick betala tolkarnas resor. En hörande kille i partiet sa ja utan att närmare tänka på vad det innebar. Han och jag åkte tur och retur till Stockholm-Norrköping för 700 kronor med tåg. När vi fick tolkarnas reseräkning blev vi chockade: Tre tolkar i varsin bil, kostnad drygt 4.500 kr!

Partiet vill inte betala och jag lär aldrig mer kunna representera (jag var första döva representanten i det partiet). Det hela slutar med att jag får betala hälften ur egen ficka! Skandal! Jag vill ha tolk, men har inte råd!

ANNA WELÉN

Leif Thomasson, Leif Wennbrandt, Roland Karlsson, Alf Karlsson., Zinita Carlsson, Said Green, Vineta Lyxell, Kjell Andersson, Gunnar Svensson, Birgit Widell, Agneta Andersson, Siv Lindgren och Kerstin Brink..

50-års konfirmationsträff

■ 1957 års konfirmander från Vänerskolan samlades till 50-årsjubileum på Björkö "Solhem" tillsammans med respektive den 2 juni.

Det var en grupp om 28 personer som konfirmerades av dövprästen Bergfelt år 1957, och av dem var 13 närvarande vid jubileet. I dag är fyra avlidna.

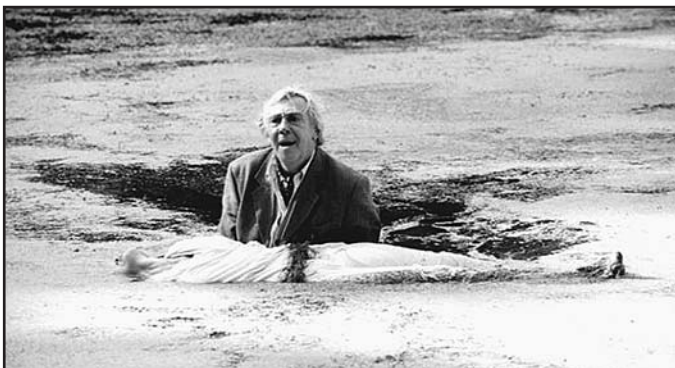
I början var det gråa moln men sedan kom solen och sken över till oss. Vi satt ute vid altanen och drack kaffe och berättade oförglömliga minnen. På kvällen år vi en jättegod gourmetmiddag, som Björkö's kommitté beställt från catering.

Tack till de tre, Agneta, Birgit och Roland från Trollhättan, som ordnade träffen för oss.

Vi pratade om att träffas igen om två år, och Alf och Vineta ska planera en återträff. Vi var nöjda med träffen och åkte hem med glada miner. Vi ses igen!

SIV LINDGREN

ANNONSER

DU!

Du vill väl inte missa höstens största samtalsämne?

När höstmörkret faller och löven ändrar färg, då är det dags att kolla in www.dovfilmfestival.nu och Slingan efter 1 november.

Boka biljetter till ännu en varm, härlig, mysig och rolig festival i dagarna tre...

Du missar väl inte 8:e Dövfilmfestivalen den 30 november - 2 december?

Nä, vi visste väl det! Vi ses där :-)
Kolla hemsidan för aktuellt program...

STIFTELSEN MO GÅRD

en resurs för personer med
dövblindhet och döva personer
med tilläggshandikapp.

Genom ditt bidrag stöder Du
forskning och utveckling för
dessa grupper.

Tacksam för Ditt bidrag på vårt
kontrollgirokonto 901136-2.

Stiftelsen Mo Gård
Box 175, 612 24 Finspång
Tel: 0122-236 00
www.mogard.se

Ingvald Berntsson till minne

■ Ingvald Berntsson, 63, från Växjö är död. Han gick bort den 29 augusti efter en längre tids sjukdom. Men vi kommer aldrig att glömma honom, han kommer alltid att finnas hos oss.

Ingvald "IB" Berntsson gjorde banbrytande, betydelsefulla insatser för dövidrotten. Det var IB som startade SK Dacke 1974 och han satt ordförande ända fram till 2005. IB:s insatser har utvecklat hela dövidrotten inom många områden. Hans meritlista blev lång och imponerande: Förbundssekreterare i SDI 1977-1981 och 1984-1986. Ledamot i SDI 1982-1984. Sekreterare för SDI:s sportskytte 1998-2005. Sammanställande för SDI:s valberedning åren 2001-2005.

År 2004 förärades Ingvald SDI:s högsta utmärkelse, organisationens standar, för sina insatser för dövidrotten genom tiderna. Utmärkelsen fick han motta ur ordförande Arne Lundquists hand vid SK Dackes 30-årsjubileum. Och i maj i år fick han under Dövidrotts-galan hemma i Växjö ta emot "Årets hederspris 2005".

URBAN MESCH

IB in memoriam

■ IB gick bort den 29 augusti. Det känns mycket tomt. Svårt att förstå, även om det var väntat.

Många döva, hörselskadade och hörande i vårt land vet vem IB i Växjö var. Men alla visste inte att han egentligen hette Ingvald Berntsson. De har hört talas om honom, träffat honom och haft givande diskussioner genom många år på föreningsträffar, utställningar och i tävlings-sammanhang.

IB var en samlande kraft med stark utstrålning. Men inte många lärde känna människan IB, som han var, och vad han egentligen strävade efter i sitt liv – olika mål som en del hade svårt att förstå och acceptera.

Han började samla dövia redan i början på 1970-talet, en samling som jag sedan hjälpte till att bygga upp. Idag har det blivit den största samlingen av dövhistoriskt material i vårt land. IB:s drivfjäder var stark, i såväl dövsport och dövhistoria som dövspolitik och föreningsliv. Allt han företog sig, gjorde han med dövas bästa för ögonen, utan egen vinning.

Vi startade tillsammans ett förlag som gav ut den med tiden populära "Tidskriften Hobbynytt för döva" med 14 nummer och gav ut ett par

böcker, samtidigt med insamling och dokumentation av dövia i en databas. IB öppnade också en hemsida för Sveriges Döv-historiska Institut (SDHI) som forskare och andra intresserade kunde hämta information ur.

IB hade en mycket stark vilja och ofta en framsynthet. Han sa själv: "Jag är tio år före min tid." Det fick han ofta rätt i, inte minst vad det gäller dövas intressepolitik och dövrörelsens framtid.

Mina tankar går med deltagande till hans familj och vänner i Kronobergs län.

IB gjorde fina ideella insatser för döva; han har skrivit in sig i dövas stora historiebok. Vila i frid, IB.

ROLAND JAKOBSSON, LIDINGÖ

Ingvald Berntsson.

Resa i Linnés fotspår

■ Den 7 augusti for ett glatt gäng i en fullsatt buss från Heliga Trefaldighets församling och Strömsbro församling i Gävle till Uppsala. Solen sken från en klarblå himmel och det visade sig bli en av sommarens varmaste dagar. Luftkonditioneringen gick på högvarv i bussen.

Med på färden var en grupp döva personer som regelbundet besöker kyrkans teckenspråkiga arbete i gudstjänster, soppluncher, studie-besöksverksamhet och övriga träffar i kyrkans regi. Nu var det alltså dags för en utfärd med temat Carl von Linné, blomsterkungen.

Vi började dagen med kaffe och smörgås på Hotell Linné och fortsatte därefter till Linné-trädgården, där vi strosade omkring i grönskan. Vi fick även en intensiv guidning i Linnémuseet.

Lunchen avnjöts med ljuvlig utsikt över sjön Ekoln på en restaurang utanför Uppsala. Mätta, belåtna och rejält dåsiga av mat och värme gick färden vidare till Linnés sommarhem Hammarby. Även där fick vi en intressant guidning, men också tid för glassätning i skuggan av den lum-miga grönskan i trädgården.

Sista anhalten för dagen var ett besök i Domkyrkan med visning av kyrkan och speciellt

då Linnés grav. Det var en mäktig och skön upplevelse att komma in i den pampiga, vackra och svala kyrkan. Trötta fötter fick vila och själen fick ta emot starka tankar i en liten gudstjänst i ett av koren inne i Domkyrkan. Tankar om livet, trädet, växten, rötter och att vi är var och en viktiga delar i Guds natur. Ett mycket passande tema under vår resa i Linnés fotspår.

Vi avnjöt ytterligare en fika innan vi styrde färden hem mot Gävle igen. Klockan närmade sig åtta på kvällen då vi trötta, men mycket lyckliga, tacksamma och nöjda steg av bussen i centrala Gävle. Med tecken framfördes önsksningen: Det här måste vi göra om snart igen!

ING-MARIE LUNDBERG, ASSISTENT I SVENSKA KYRKANS TECKENSPRÅKIGA ARBETE

Reformera tolkverk-samheten!

■ Enligt Dövas Tidning nr 4-2007 har Stockholms landsting beslutat förbereda en upphandling av Förmedlingstjänsten för tolkuppsdrag. Ett privat bolag kommer att ta över mottagandet av tolkuppsdrag och sedan förmedla uppdragen vidare till andra tolkföretag som sedan genomför tolkningen. Förmedlingsföretaget kommer inte att ha några egna tolkar utan all tolkning utförs av privat bolag.

Denna modell är mycket positiv. Den tar bort det monopol som landstinget idag har på tolkservice för döva och gör marknaden fri. Kompetensen är hög hos de tolkar som idag arbetar som frilans, och genom att släppa mono-polet får vi döva bättre tillgång till mer kompetenta tolkar.

Idag i Västra Götaland finns ingen tolkchef som är teckenspråkig och det hindrar en positiv utveckling för tolkverksamheten. Prioriteringarna som tolkcentralen gör gynnar inte oss döva utan är mer inriktade för tolkarna. På midsommardagen blev några dövblinda personer nekade tolk för att det inte fanns någon som ville jobba. Tolk-servicen ska fungera med samma regler som LSS, vi har rätt till hjälp och service i vårt dagliga liv, veckans alla dagar, det ska inte styras av om någon vill arbeta eller inte.

Tolkservicen för teckenspråkiga dövblinda måste förbättras.

BJÖRN

Trädgården har breda gångar, upphöjda odlingsbäddar, ljusa stenar i alla korsningar (för den som ser dåligt) och sittplatser där teckenspråk mellan två personer kan användas.

Eldsjälen bakom projektet, Kati Petters.

Västanviks gröna oas invigd

En ny trädgård invigdes den 9 september på Västanviks folkhögskola för döva i Leksand. Västanviks Gröna Rum är namnet och bakom grönskan ligger mer än ett års arbete av framför allt eldsjälen Kati Petters. Medel till projektet har Allmänna Arvsfonden stått för.

– Invigningen var en härlig dag, med prova-på-kurs i teckenspråk, förskolans jubileum och så invigningen

av trädgården. Det har varit helt fantastiskt att jobba med trädgårdprojektet, säger Kati Petters.

Det började egentligen för några år sedan då Kati Petters, som till vardags jobbar som lärare på Västanviks folkhögskola, gick en högskolekurs i ämnet trädgård och positivt tänkande. En skiss gjordes som examensarbete, och nu kan man säga att slutresultatet finns till beskådande.

Trädgården har breda gångar, upphöjda odlingsbäddar, ljusa stenar i alla korsningar (för den som ser

►► Forts. på nästa sida

Visingsöborgen i Näs – resterna av Sveriges första kungaborg, från 1100-talet. Här avled bl a Magnus Ladulås. Borgen förstördes 1318.

Kumlaby kyrka med sitt avkapade torn. Det var på 1600-talet som Per

Spännande historia på Visingsö

■ Globala Dövblinda i Göteborg reste den 8 augusti ut på sin årliga kulturresa. Denna gång blev det Gränna och Visingsö.

Dessa trakter har i alla tider varit intressanta. Redan på 1100-talet etablerade sig kungamakten på ön, och en av de mer omtalade kungarna som residerade här var Magnus Ladulås. På 1300-talet flyttade dock den kungliga glansen till Stockholm och Visingsö slott föll i glömska. I samband med Erik XIV:s kröning 1561 utsågs Per Brahe den äldre till en av Sveriges första grevar och han fick Visingsö. Grevskapet växte och på 1600-talet under Per Brahe den yngres tid var Visingsborg landets största och mäktigaste grevskap.

Här anlades en stad: Brahe-Grenna. En liten stad med blygsam tillvaro som blev ett centrum för hantverk och handel. På 1800-talet fick sjötrafiken på Vättern ett uppsving genom Göta Kanals tillkomst.

På Visingsö åker man "remmalag", en stilla färd med häst och vagn till ljudet av hovarnas klapper. Ön med sin vackra ekskog får en att tänka på tomtar och troll, spännande spökhistoria eller Jätten Vist, historien om jätten som kastade ut en grästuva i Vättern. De hade varit på stort kalas och hans gumma orkade inte ta det stora klivet över Vättern på väg hem, så han kastade ut en grästuva som hon kunde kliva på. Så bildades Visingsö, enligt legenden.

Kumlaby kyrka på Visingsö är känd för sitt avkapade torn. Det var på 1600-talet som Per

Brahe ville att skolans elever skulle läsa astronomi och kyrkan blev skola i hela 175 år. Några i vårt sällskap klättrade upp i tornet för att njuta av härliga vyer, och efter den luftfärden ställdes kosan mot staden Gränna och dess polkagrisar.

Polkagristillverkningen började 1859 då änkan Amalia Eriksson fick tillstånd att försörja sig och dottern med tillverkning av "finare bakverk och polkagrisar". De består av socker, vatten och ättika som hettas upp. En liten del blandas med röd karamellfärg och sedan gäller det att få snurr på stängen, dra och vrida så polkagrisen blir både vacker och god.

Högtflygande planer kan man också uppleva i Gränna, på Polarcenter. Där finns André-samlingen*. Väldigt intressant och spännande att läsa om hur de omkom på Vitön 1897 och hittades 30 år senare. Teknisk utrustning, foton, vapen m.m. finns att beskåda.

Från Gränna kom också konstnären John Bauer som illustrerade *Bland tomtar och troll*, en klassiker som utgivits vid juletid sedan 1907. Och Jan Guillous romaner om tempelriddaren Arn utspelar sig i trakterna.

INGEGÄRD AXNER

**Ingenjör S.A. André, född 1854, uppväxt i Gränna, död på Vitön 1897 efter ett försök att nå Nordpolen med vätgasballong. Kvarlevorna efter expeditonsmedlemmar, deras verktyg och dagböcker, hittades 1930 på Vitön.*

►► Forts. från föreg. sida

dåligt), sittplatser där teckenspråk mellan två personer kan användas, dubbeldörr till växthuset och stora tydliga skyltar med växternas namn.

Det är en sinnenas trädgård, avsedd att göra människor positiva och glada.

Invigningstalaren Anna Svensson, kulturchef i Leksand, betonade att de som håller på med trädgård blir lyckligare och lever länge.

– Det är bra för hälsan och utvecklande för våra sinnen, sade Anna Svensson bland annat i sitt invigningstal.

L.T.

FOTO: JAN MAGNSTRÖM

Här är teckenspråket inget problem

■ Västanvinds förskola i Västanvik, Leksand, firade den 9 september att man verkat i 20 år. Förskolan har många barn från omgivningen, och tar också hand om barn till föräldrar som jobbar eller studerar vid Västanviks folkhögskola.

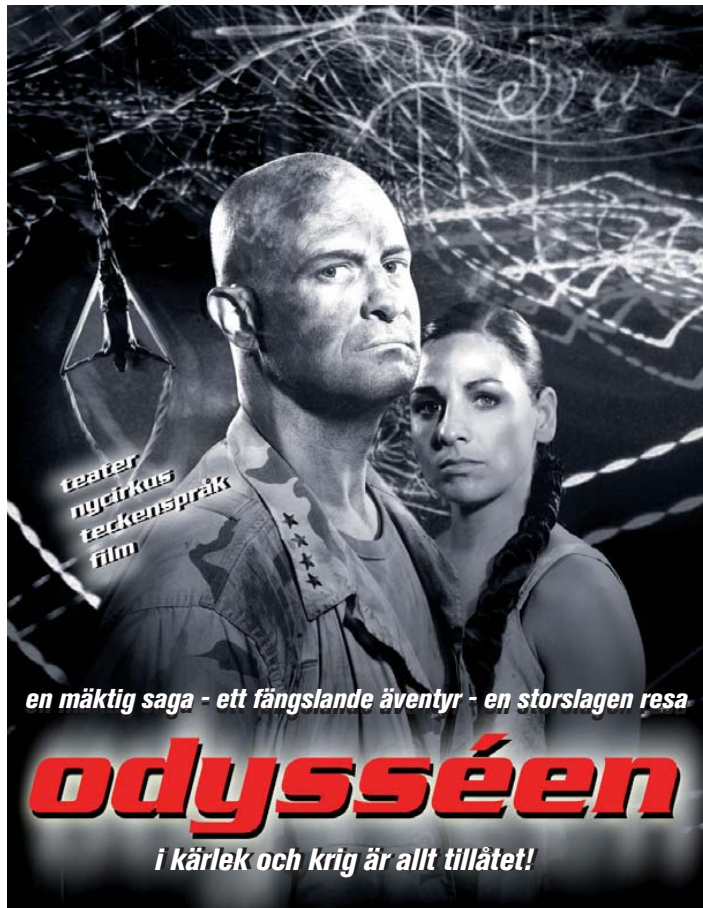
För närvarande hör 19 av de 20 barnen på förskolan utmärkt. Trots det lär sig barnen teckenspråket snabbt, eftersom det används varje dag – två av personalen är döva.

Som mest har det funnits fyra döva barn samtidigt på Västanvind. En del barn på förskolan har döva föräldrar.

Som symbol har skolan en drake med snöre. Förklaringen är att det är i motvind och inte i medvind som en drake lyfter!

L.T.

FOTO: BENGT OLDHAMMER, DALADEMOKRATEN

teater
nyckirkus
teckenspråk
film

en mäktig saga - ett fängslande äventyr - en storslagen resa

odysseen

i kärlek och krig är allt tillåtet!

Tyst Teater/Riksteatern, Cirkus Cirkör och Teater Manu presenterar Odysseen - en storslagen och visuell uppsättning av en tidlös klassiker. En internationell ensemble av skådespelare och cirkusartister gör det till en scenkonst-upplevelse utöver det vanliga för såväl döva som hörande.

2007 fyller Tyst Teater 30 år inom Riksteatern och Odysseen blir en sprakande festlig manifestation av detta tillsammans med samproducenterna Cirkus Cirkör och norska Teater Manu.

www.riksteatern.se/odysseen

Här spelar vi i höst!

1 oktober Örebro • 2 oktober Örebro • 4 oktober Ytterjärna
 8 oktober Ljusdal • 10 oktober Härnösand • 18 oktober Luleå
 22 oktober Umeå • 27 oktober Falun • 1 november Oslo
 2 november Oslo • 3 november Oslo • 5 november Trollhättan
 8 november Skövde • 16 november Hässleholm
 18 november Köpenhamn • 23 november Malmö
 24 november Malmö • 28 november Kalmar
 1 december Eskilstuna • 5 december Skärholmen
 6 december Skärholmen • 7 december Skärholmen
 8 december Skärholmen • 9 december Skärholmen
 11 december Skärholmen • 12 december Skärholmen
 13 december Skärholmen • 14 december Skärholmen
 15 december Skärholmen

Så'n't som man inte pratar om

Ska jag verkligen skriva om det här, eller ska jag inte?

Det behöver diskuteras. Men det är känsligt, och det finns risk att döva vänner kan ta illa upp. Det här är ju frågor som man "inte pratar om".

De närmaste kamraterna – de klarsynta killar jag jobbar ihop med för att göra den här tidningen – de kommer inte att ta illa upp, det vet jag. De har liknande tankar. Tankarna finns också bland andra SDR-medlemmar, det vet vi, eftersom de mailar till oss på DT. De upplever att vi är nåbara när ingen annan är det, att vi lyssnar när ingen annan gör det.

Just så ska en tidning i ett demokratiskt system fungera. Nyheter och kändisskvallar vill tidningsläsare också ha, men det är som forum för fria tankar. Medierna har sin viktigaste uppgift. Som Voltaire* formulerade det: "Jag delar inte dina åsikter, men jag är beredd att dö för din rätt att uttrycka dem".

En av DT:s uppgifter, enligt den policy* som styr vårt arbete, är att spegla den intressepolitiska debatten. I linje med det lyfter jag härmed på locket för den kontroversiella frågan:

– Är det dags att stryka tilläggen i paragraf 9 och 10 i SDR:s stadgar?

I paragraf 9 står det: (...) Representantskapet består av två ombud från varje länsförbund/förening. Ombuden skall vara döva.

Och i paragraf 10: (...) Styrelsen består av en förbundsordförande, en vice ordförande och sju ledamöter. Samtliga skall vara döva.

Det har sina historiska förklaringar att döva i sina förbundsstadgar förvissat sig om att föra sin egen talan. Men frågan är om inte tiden har sprungit ifrån dessa paragrafer? Så att de rentav blivit kontraproduktiva? Det vill säga: De motverkar sitt syfte. I varje fall om syftet med SDR är att så effektivt som möjligt föra dövas talan.

SDR har nu haft en svår tid med stora bekymmer, delvis beroende på bristande ekonomisk kompetens. Läget är fortfarande darrigt, men någorlunda hoppfullt.

Men det räcker inte.

Sedan en tid pågår debatten om vad som gick snett och varför. Men det räcker inte heller. Vad vi nu måste göra är att se framåt och ta en grundlig diskussion om hur vi – med mindre personal och mindre

resurser – bäst kan tillvarata medlemmarnas intressen.

Hur kan SDR få ut mesta möjliga effektivitet av organisationen? Ska det intressepolitiska arbetet utföras av professionella eller amatörer*? Obs att jag skriver "utföras" i betydelsen *genomföras*. De intressepolitiska visionerna ska naturligtvis döva själva stå för, eftersom det är de som vet vad döva behöver.

Men i vår tid behövs proffs för genomförandet – proffs på ekonomi, juridik, opinionsbildning och påverkansarbete.

Nu går glädjande nog allt fler döva ungdomar vidare till högre studier – vi får hoppas att de framledes går in med sina kunskaper i intressepolitiken. Men än har SDR inga döva företrädare med tillräcklig kompetens på viktiga områden som ekonomi, juridik och kommunikation.

I informationssamhället blir kommunikationsförmågan oerhört avgörande.

Tillgänglighet på teckenspråk – bra. Men svenskan är inte mindre viktig. Det handlar ju om en tvåvägs-kommunikation – inte bara om "input", utan lika mycket om "output".

Dövrörelsen har problem med sin "output". Delvis beror det på att döva är en så liten minoritet. Men också på att det kvarstår ett stort kommunikationshinder: Man blir inte tagen på allvar "därute" om man skriver svenska som en begåvad 12-åring. Här bär dövskolan ett tungt ansvar. Tvåspråkigheten är viktig.

Det här är frågor som dövrörelsen inte gärna pratar om. Det mesta har handlat om "input", om att "få all information på teckenspråk". Men "output" – dvs. vad man signalerar till omvärlden – är lika viktigt, om man vill uppnå full delaktighet.

Paddy Ladd, döv lärare och forskare vid Bristols universitet i England, sa vid dövas världskongress i Madrid: "Vi kan inte kämpa ensamma. På samma sätt som svarta och vita kämpade tillsammans för att avskaffa slaveriet, måste döva och hörande arbeta tillsammans för att lösa dövas problem".

Ta bort de otidsenliga tilläggen i SDR:s paragrafer 9 och 10, och låt alla goda krafter samverka.

BIRGITTA LEUFSTADIUS

REDAKTÖR, DÖVAS TIDNING och SDR-MEDLEM

*Voltaire, eg. François-Marie Arouet, fransk författare och upplysningsfilosof, ledamot av Franska akademien och en av sin tids mest inflytelserika personer.

*Amatör – (av franskans amateur, älskare), person som utan att vara yrkesutövare ägnar sig åt en viss verksamhet, t.ex. en konstnär eller en vetenskap.

*Policy – grundprinciper för ett företags eller en organisations handlande. DT skall:

- journalistiskt bevaka frågor av särskilt intresse för teckenspråkiga
- spegla den teckenspråkiga kulturen och den intressepolitiska debatten, nationellt och internationellt

- utgöra ett forum för intressepolitisk diskussion och för kontakt mellan SDR:s medlemmar och förbundsledning

- sprida relevant kunskap om den teckenspråkiga kulturen till omvärlden

Använder du inte bildtelefon idag?

Har du behov av bildkommunikation med dina nära och kära?

Behöver du bildkommunikation för att kontakta video-tolkcentralen?

Då skall du självfallet ansöka om Viontech bildtelefon VT8882 (SIP) hos din dator. Ordinatören finns på ditt landsting eller hos tolkcentralen (ordinatören avgör sen om ni är berättigade att kostnadsfritt ordinerar 1 eller 2 enheter för kommunikation med er motpart). Nätverket av brukare ökar för varje dag. Ju fler vi blir ju mer nytta har alla brukare av sina bildtelefoner. Ni kan nyttja VT8882 (SIP) bildtelefonen för kontakt med video-tolkcentraler som utökar sina tjänster varje dag.

NU ÄVEN MED TEXTFUNKTION !

- # Använd ditt modersmål, teckenspråk när du ringer din motpart.
- # Skicka textmeddelanden till din motpart under pågående videosamtal
- # Enkel installation och kan användas direkt när det ringer.
- # Ger en mycket bra och skarp bild (så gott som tv kvalitet).
- # Enkel att ansluta till TV:n eller platt skärm för att få större bild.
- # VT8882 är godkänd av HI.
- # Ordinerar som hjälpmedel av landsting och tolkcentraler.
- # Det finns uttag för blinkers eller vibrator.

Vill du veta mer?

Kontakta oss för mer information
om hur du ansöker om en bildtelefon.
Vår kontaktinformation finner du nedan.

Faruk Tairi, **Viontech AB**

SMS:0709-31 23 01 | Telefon: 040 661 41 80 | E-post: mail@viontech.se | Fax: 040-661 41 88

HEDEMORA TRYCK AB

Välkommen till oss med Dina trycksaker !

**Om Du vill ha kuvert, visitkort,
blanketter, prospekt eller broschyrer**

**Hos oss kan Du trycka allt - i svart-vitt eller i färg - snabbt och till mycket
rimliga priser.**

Box 43, Verkstadsgatan 29, 776 21 Hedemora • 0225 - 144 77 alt. 144 71

www.hedemoraptryck.se • hedemoraptryck@telia.com

Känner du dig begränsad?

Vi ger dig frihet ...

Tänk om allt vore anslutet med sladdar? Det skulle hämma vår rörelsefrihet och vi skulle säkerligen lätt snubbla överallt. Tillsammans med sändarna i Bellman Visit-systemet hjälper Bellman Visit Flash dig som är hörselskadad eller döv att uppfatta dom viktiga signalerna i din vardag.

Med tydliga blixtsignaler uppmärksammas du om t.ex. telefonens ringsignal, när någon ringer på dörren eller om det börjar brinna på natten.

Helt utan onödiga sladdar.

Bellman Visit - *Det trådlösa varseblivningssystemet.*

Bellman & Symfon®
www.bellman.se

Bellman & Symfon AB
S. Långebergsgatan 30, 421 32 Västra Frölunda
Tel: 031 68 28 20, Fax: 031 68 28 90
info@bellman.symfon.se, www.bellman.se